

HERSTRUCTURERING EN VERHUISBEWEGINGEN IN ARNHEM

HEEFT HERSTRUCTURERING DE ETNISCHE SEGREGATIE IN ARNHEM
OPGELOST.

Heijst. M.A.E.
van (Marin)

S1014530

Thesis Begeleider:
Prof. Ernst (Huib)

Studie: Pre-master
Spatial Planning

28-06-2018

Voorwoord

Voor u ligt een wetenschappelijk onderzoek naar de segregatie in Arnhem en de herstructurering van Vogelaarwijken. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van een Bachelor thesis aan de Radboud Universiteit Nijmegen voor de pre-master Spatial Planning. In het rapport zult u meer informatie lezen over de herstructureringswijken en de gevolgen van de herstructurering in de wijken en voor de stad Arnhem. Voor dit onderzoek ben ik in de cijfers en feiten van de stad gedoken om hieruit een zo goed mogelijk conclusie te kunnen trekken over de effecten van herstructurering op de segregatie in een stad.

Tijdens het schrijven van mijn thesis heb ik veel mogen leren over het onderwerp segregatie en herstructurering. Maar naast het leren over de onderwerpen hebben ik zelf opnieuw een goede reflectie kunnen hebben op mijn vaardigheden. Daarin heb ik ook deze keer weer goed gemerkt dat mijn dyslexie een grote blokkade kan zijn voor het schrijven van een thesis. Elke keer leer ik weer een beetje beter hiermee om te gaan, maar dit neemt niet weg dat ik op dit vlak nog veel kan leren.

Graag wil ik van de gelegenheid gebruik maken om mijn vrienden en ouders te bedanken voor de steun en ontspanning tussen door. Mede door hun support heb ik de soms toch wat stressvolle periode kunnen doorstaan. Daarnaast wil ik in het bijzonder mijn vriend Joris Schoonhoven bedanken voor zijn steun, hulp en liefde. Zonder hem zou het mij niet gelukt zijn. Bedankt!

Ik wens u veel lees plezier.

Marin van Heijst
Pre-master student Spatial Planning
Radboud Universiteit Nijmegen
S1014530

Samenvatting

De laatste jaren is het onderwerp segregatie en een integrale samenleving steeds meer in de belangstelling komen te staan. Gewenst wordt dat meer mensen met verschillende persoonskenmerken met elkaar in aanraking komen om van elkaar te leren en elkaar te stimuleren. Deze wens komt voort uit het feit dat gezien wordt dat mensen met dezelfde persoonskenmerken meer naar elkaar toe trekken. In deze individuele samenleving kan dat zorgen voor minder verschillende contacten. Een manier om segregatie tegen te gaan is het herstructureren van wijken en buurten. Door fysieke kenmerken in de buurt aan te passen kan dit zorgen voor een veranderende bevolkingssamenstelling. Daarnaast brengt herstructurering een verhuisstroming met zich mee, dit komt omdat oude inwoners vaak plaats moeten maken voor vernieuwing van de wijk en nieuwe bewoners. Veel onderzoek is gedaan naar de effecten van segregatie in een wijk of buurt maar minder naar de effecten van segregatie in de stad. Wat gebeurt er met de oude bewoners die plaats moeten maken voor nieuwe bewoners? Waar verhuizen zij naar toe? En komen zij in een betere, gelijke of een slechtere woonsituatie terecht? Om meer informatie over de effecten van herstructurering op een stad te achterhalen is een case study gedaan naar de gemeente Arnhem. Hier zijn de afgelopen jaren veel herstructureringsprojecten geweest met als doel de slechte wijken in Arnhem, ook wel de Vogelaarwijken genoemd, op te knappen en de segregatie te verminderen.

Tijdens het onderzoek is cijfermatig naar de oude situatie van de Vogelaarwijken en zijdelings ook naar de oude situatie van andere wijken in Arnhem gekeken. Zo zijn de verschillen in de fysieke opbouw, sociale zekerheid en bevolkingssamenstelling van de wijken onder de loep genomen. Hieruit is naar voren gekomen dat ondanks de herstructureringen de Vogelaarwijken geen forse veranderingen hebben door gemaakt op een van de onderwerpen. Om te kijken of correlatie gezien kan worden in waarom geen verschillen te zien zijn, zijn de verhuisbewegingen van Arnhem geraadpleegd. Daarin is te zien dat de verhuisstromen voornamelijk binnen de wijk, of naar een zelfde soort wijk zijn als waar men vandaan komt. Een voorbeeld hier van is Presikhaaf West, de meeste verhuisbewegingen binnen Presikhaaf West vinden plaats binnen de wijk. Daarnaast vind een groot deel van de overige verhuisbewegingen plaats richting andere Vogelaarwijken.

Door data te verbinden zijn inzichten verworven waaruit men kan concluderen dat herstructurering niet zorgt voor verminderde segregatie in Arnhem. Dit komt omdat autochtonen eerder naar een wijk verhuizen met een lager percentage niet-westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen vaak eerder kiezen voor een wijk met een hoger percentage niet-westerse allochtonen. Daarnaast bepaald de herkomst wijk ook voor een groot deel waarnaartoe verhuisd wordt. Waar de keuze voor een nieuwe wijk precies mee te maken heeft is niet duidelijk geworden in dit onderzoek door gebrek aan informatie. Wil een gedetailleerder beeld ontstaan over segregatie, de beweegredenen van verhuizers en de effecten van herstructurering hierop, dan zullen meer variabelen in acht genomen moeten worden in een breder onderzoek.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: inleiding	6
Beleid vanuit de Nederlandse overheid	6
Onderzoeksvraag	7
Hypothese en Conceptueel model	8
Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2 Segregatie:	10
2.1 Segregatie in het algemeen	10
2.2 Soorten segregatie	11
2.3 Oorzaak, gevolg en voorkomen van Segregatie	11
2.4 Meten van Segregatie	13
2.5 Herstructurering en verhuisbewegingen	14
2.6 Beleid	15
Hoofdstuk 3: Arnhem en de Vogelaarwijken	16
3.1 Arnhem in het algemeen	16
Arnhems Beleid	17
3.2 De Vogelaarwijken van Arnhem	17
Klarendal	17
Arnhemse Broek	18
Malburgen	18
Presikhaaf	18
3.3 Ontwikkelingen	18
Arnhem in cijfers voor de groei	19
3.4 Persoonskenmerken en Segregatie	24
Inkomen en Werkeloosheid	24
Etniciteit	28
Categorieën	36
Leefbaarheid	37
3.5 Verhuisbewegingen	39
Verhuizen naar een Vogelaarwijk	39
3.6 Wegtrekken uit een Vogelaarwijk	41
Hoofdstuk 4: Arnhem en de verhuisbewegingen op basis van Etniciteit	43
4.1 Keuze Vogelaarwijken	44
Etniciteit en Vogelaarwijken	46
4.2 Keuze Etnische wijk	48
Etniciteit en herkomst wijk	49

4.3 Keuze sociale zekerheidswijk	50
Hoofdstuk 5: Conclusie.....	53
Aanbeveling.....	54
Literatuurlijst	55
Bijlage A: Woningvoorraad Wijken in Arnhem.....	58
Bijlage B: Inwoners aantallen van Arnhem	61
Bijlage C: Woningtypologieën	62
Bijlage D: Percentage sociale zekerheid.....	63
Bijlage E: Segregatie- en verhuisindex sociale zekerheid.....	65
Bijlage F: Percentage Allochtonen.....	68
Bijlage G: Segregatie- en verhuisindex Westerse allochtonen.....	73

Hoofdstuk 1: inleiding

De laatste jaren neemt de aandacht voor maatschappelijke verschillen toe, mede omdat er aanwijzingen zijn dat deze verschillen groter worden. Globaal en lokaal vindt segregatie plaats op basis van diverse uiteenlopende kenmerken. Zo ook in Nederland op economisch, sociaal en cultureel vlak (Ponds, R., Ham, H. van, & Marlet, G., 2015a). Segregatie bestaat al sinds oudsher. Zo werd in het verleden segregatie met opzet gecreëerd om de machthebbende te scheiden van burgers of de armere van de rijken (van Kempen & Şule Özüekren, 1997). Tegenwoordig is dit niet meer zo, nu probeert men segregatie tegen te gaan (Planbureau voor de Leefomgeving, 2010). Segregatie is dan ook inmiddels al een lange tijd een punt van discussie binnen de Nederlandse overheid omdat het als een probleem wordt gezien (Sleutjes, 2006). Segregatie is vaak gericht op de immigranten en de minderheidsgroepen van de samenleving. Dit komt omdat deze groepen makkelijker naar elkaar toe trekken. Doordat deze groepen makkelijk naar elkaar toe trekken ontstaat voor hen minder mogelijkheid om in aanraking te komen met autochtonen inwoners. Hierdoor kunnen zij minder makkelijk integreren in de samenleving aldus van Kempen en Şule Özüekren (1997). Segregatie vormt zo'n heet hangijzer omdat onderzoek heeft aangetoond dat het wonen in een bepaalde buurt of wijk invloed kan hebben op toegang tot collectieve voorziening, op de vorming van bepaalde normen en waarde, de gedraging en de kijk op de maatschappij (van Kempen et al, 2000). Naast de invloeden van etniciteit is er ook angst voor gettovormingen en gettovormingseffecten (van Kempen, 2000), hier wordt verder in hoofdstuk 1 op ingegaan.

Veel onderzoek is gedaan naar hoe segregatie vermindert kan worden in de fysieke leefomgeving. Een van deze oplossingen is het herstructureren van wijken. Over het algemeen worden wijken geherstructureerd nadat ze eerst bestempeld zijn als aandachtswijk. Dit zijn wijken waar de leefbaarheid minder is en de sociale problemen groter. Wanneer men deze wijken gaat herstructureren wordt meer aandacht besteed aan het type woning dat gebouwd gaat worden dan aan het aantal woningen (Planbureau voor de leefomgeving, 2010). Daarnaast worden woning opgeknapt. Dit alles zorgt voor een waardestijging voor de huizen in de wijk, hierdoor stijgen huur- en woningprijzen (Ponds et al, 2015a). Met herstructurering wordt dikwijls het resultaat behaald dat bewoners uit hogere-inkomensgroepen of met een diverse etniciteit naar de wijk toe trekken. Naast het aantrekken van nieuwe bewoners blijven de huidige bewoners ook voor een deel in de wijk wonen, dit zorgt voor een verandering en menging van de bevolkingssamenstelling in de wijk (Planbureau van de Leefomgeving, 2010; Kleinhans, 2005). Herstructurering kan ongewenste gevolgen hebben voor de oude bewoners in de wijk. Het kan zorgen voor een nieuwe woonsituatie die niet gewenst is of voor een gebrek aan de juiste financiële middelen om nog in de wijk te blijven wonen. Voornamelijk laatstgenoemde kan een aanleiding zijn voor een gedwongen verhuizing (Kleinhans, 2005; Ponds et al, 2015a). Daarnaast kan herstructurering ook positieve gevolgen hebben voor de oude bewoners, bijvoorbeeld vrijwillige verhuizing van een oude bewoners naar elders in de wijk omdat daar nu wel de geschikte woning te vinden is die binnen hun eigen wijk voorheen niet aanwezig was (Kleinhans, 2005). Met herstructureren van wijken komt een hele verhuisbeweging in een stad vaak opgang (Kleinhans, 2005).

Beleid vanuit de Nederlandse overheid

Minister Vogelaar heeft in 2007 40 wijken aangewezen als Vogelaarwijken (van Essen, 2007). Toentertijd werden deze wijken gezien als de ergste probleemwijken van Nederland met onevenredig grote problemen. Doordat aan de bel is getrokken bij de overheid is de Nederlandse regering geld vrij gaan maken om deze wijken op te knappen of te (Roerdink, 2016). Op de van minister Vogelaar stonden 4 Arnhemse wijken: Klarendal, Presikhaaf, Het Arnhemse Broek en Malburgen/Immerloo (van Essen, 2007). Arnhem had opvallend veel wijken op de lijst staan ten opzichte van de grootte van de stad.

De lijst van Vogelaar is voor de stad Arnhem een trigger geweest om voor verbetering te zorgen in de stad en voornamelijk in de specifiek aangewezen wijken. Deze kans hebben ze met beide handen aangepakt en men heeft geprobeerd om een meer diverse bevolkingssamenstelling en een dynamischere samenleving in de wijken en de stad te creëren. Deze grootschalige herstructurering heeft veel veranderingen gebracht. Nu, een aantal jaar na dato, kan gekeken worden wat de herstructurering voor effect heeft gehad op de bevolkingssamenstelling van de wijken en op de bevolkingssamenstelling van de stad in zijn geheel. Over de effecten van herstructurering is zoals al eerder benoemd al veel onderzoek naar gedaan, en het effect is dan ook al bewezen. Echter zijn er minder resultaten bekend geworden over de effecten van herstructurering op de gehele bevolkingssamenstelling van een stad. In dit onderzoek wil ik dan ook meer inzicht geven over de effecten van herstructurering op de segregatie van de stad en op de verhuisbeweging die ontstaan tussen de wijken onderling. Zorgt de herstructurering voor een verplaatsing van de segregatie naar andere delen van de stad, doordat vaak een specifieke bevolkingsgroep moet verhuizen. Of zorgt herstructurering voor minder segregatie en ontstaat daarmee een meer integrale samenleving? Doordat segregatie een groot begrip is, richt ik me voor dit onderzoek voornamelijk op etnische segregatie.

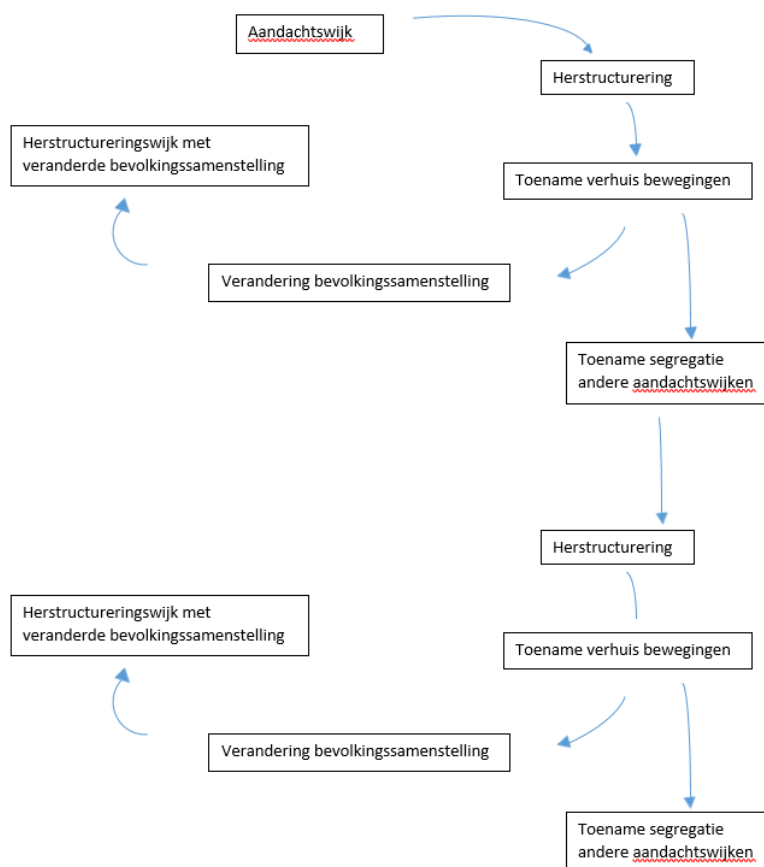
Onderzoeksvraag

Om aan het einde van het onderzoek een passende uitspraak te kunnen doen, zal in dit onderzoek specifiek gekeken worden naar de Stad Arnhem. De stad Arnhem is gekozen omdat hier de afgelopen jaren veel herstructureringsprojecten hebben plaats gevonden, welke gezorgd hebben voor grote verhuisbewegingen binnen de stad. Het doel van het onderzoek is om meer informatie te krijgen over de gevolgen van herstructurering voor de stad, waar de meeste onderzoeken alleen resultaten laten zien voor alleen een wijk. In Arnhem zal gekeken worden naar de verschillende herstructureringswijken. In deze wijken zal de mate van herstructurering bepaald worden, de effecten voor de fysieke leefomgeving en de segregatie van verschillende bevolkingsgroepen. Daarnaast zal gekeken worden naar de segregatie van de verschillende bevolkingsgroepen voor de gehele stad Arnhem. Er is naar meerdere vormen van segregatie gekeken omdat waar geen sprake is van etnische segregatie er wel sprake kan zijn van een ander soort segregatie. Daarom heb ik gekeken welke vormen van segregatie in de Vogelaarwijken van Arnhem voorkwamen en hoe deze zich verder ontwikkeld hebben. Zijdelings zal ik ook kijken naar de veranderingen van des segregatie in andere wijken van Arnhem en hoe deze wijken zich ontwikkeld hebben en of de herstructurering een spillover-effect heeft gehad op deze wijken. Uiteindelijk moet het onderzoek antwoord geven op de hoofdvraag:

Wat is het effect van de herstructurering op etnische segregatie van de vier Vogelaarwijken, Klarendal, Presikhaaf, Het Arnhemse Broek en Malburgen/Immerloo, en het effect van de herstructurering op de etnische segregatie in de stad Arnhem? *Welke patronen zijn daarmee te vinden in de verhuisbewegingen die een verklaring kunnen geven voor het wel of niet verminderen van etnische segregatie.*

Hypothese en Conceptueel model

Vanuit de onderzoeksvraag is nagedacht over een conceptueel model, welke inzicht moet geven op het mogelijke effect van herstructurering op verhuisbewegingen en de segregatie in een stad. Doormiddel van een conceptueel model kan een hypothese bepaald worden. In Model 1 staat een conceptueel model met betrekking tot de effecten van herstructurering van wijken binnen en op een stad. Binnen een stad worden probleemwijken aangesteld die een mindere mate van leefbaarheid hebben dan andere delen van de stad. Door deze aanstelling begint met het bekijken van de mogelijkheden om de economische en sociale problemen in de wijk te verminderen en besluit met over te gaan op herstructurering. Door de herstructurering zal een toename komen van zowel gewenste als ongewenste verhuisbewegingen. Ook zullen verhuisbewegingen opgang komen in andere delen van de stad doordat andere bevolkingsgroepen aangetrokken worden door de wijk. Doordat herstructurering vaak de segregatie van een bepaalde bevolkingsgroep wil verminderen betekent dat voor een aantal personen met dezelfde persoonskenmerken een verplichte verhuizing uit de wijk, deze mensen moeten plaats maken voor personen met andere persoonskenmerken. Omdat herstructurering plaatsvindt in een wijk met sociale en economische problemen zullen de inwoners die moeten verhuizen vaak ook meer sociaal en economische problemen hebben. Dit zorgt voor een beperking in hun keuze voor hun volgende woonlocatie. Verwacht wordt dat deze mensen dan vaak zullen verhuizen naar een andere wijk die sociaal en economisch niet sterk is omdat dit vaak vermen de enige mogelijkheid is. Dit zorgt voor een verschuivingseffect van mensen met een minder sociaal economische positie naar een wijk die niet veel beter is dan hun oude huisvestingswijk.

Model 1 Conceptueel model over de effecten van herstructurering op verhuisbewegingen en segregatie.

In het conceptueel model zijn de herstructureringswijken de onafhankelijke variabele. De veranderende bevolkingssamenstelling en de verhuisbeweging die opgang komt zijn de afhankelijke variabele. Naar aanleiding van het conceptueel model wordt verwacht dat herstructurering van wijken ervoor zal zorgen dat de segregatie in de herstructureringswijk vermindert wordt maar de segregatie in de wijken met een gemiddelde bevolkingssamenstelling versterkt wordt.

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden zal gekeken worden naar de mate van segregatie in de stad Arnhem en in de vier Vogelaarwijken over de periode van 2007 tot en met 2017, de herstructurering van de vier Vogelaarwijken, de mate van segregatie in andere wijken van Arnhem voor en na de herstructurering van de Vogelaarwijken, of in Arnhem nieuwe probleemwijken naar voren zijn gekomen en de verhuisgegevens over de verhuisde uit de Vogelaarwijken met daarbij persoonskenmerken over de mensen die verhuist zijn.

Uiteindelijk zal het onderzoek meer inzicht moeten geven in de dynamiek van de bevolkingssamenstelling in de stad Arnhem. Mogelijk zullen niet alle deelvragen beantwoord kunnen worden. De verhuisbewegingen met de daar aanhangende persoonskenmerken zijn een discutabele factor die zorgvuldig onderzocht zal moeten worden.

Het onderzoek zal uitgevoerd worden met behulp van een Case study over Arnhem waarin de periode van 2007 – 2017 onderzocht zal worden. Deze periode is gekozen omdat in 2007 vier wijken in Arnhem tot een Vogelaarwijk (achterstandswijk) zijn benoemd door minister Vogelaar (Klarendal, Presikhaaf, Het Arnhemse Broek, Malburgen/Immerloo) (van Essen, 2007). Vanaf deze periode is actief gestuurd op een verandering van de wijken daarnaast is in dit jaar ook geld vrijgemaakt vanuit het rijk en is nog meer aandacht gekomen vanuit de gemeente om deze wijken op te knappen en te herstructureren (Hou van Arnhem, z.d.). De tijdsperiode is doorgetrokken tot 2017 zodat de wijken tijd hebben gehad om een nieuwe bevolkingssamenstelling te ontwikkelen. Het weg trekken uit een wijk is een actie die meteen opgang komt zodra de eerste herstructurering plaats vinden, het verhuizen naar de wijk toe heeft daarentegen vaak tijd nodig. Het is van belang om te kijken hoe deze wijken in hun bevolkingsgroepen waren voor de herstructurering en zijn veranderd in de afgelopen jaren nadat actief ingezet is op verandering. Daarnaast over deze periode voor de gehele stad Arnhem gekeken worden hoe de bevolkingsopbouw is veranderd en of de segregatie van bevolkingsgroepen is vermindert.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zal eerst literatuuronderzoek gedaan worden naar segregatie en herstructurering. Er zal gekeken worden wat segregatie precies inhoudt en hoe herstructurering effect heeft op segregatie. Om vervolgens in hoofdstuk 3 dieper in te gaan op de situatie in Arnhem en welke gevolgen de herstructurering heeft gehad op de segregatie in Arnhem en de wijken van Arnhem. In hoofdstuk 4 zal een analyse uitgevoerd worden die specifiek over de verhuisbewegingen gaat in combinatie met de persoonskenmerken van de verhuisde personen. In hoofdstuk 5 zal een conclusie en een aanbeveling te lezen zijn.

Hoofdstuk 2 Segregatie:

2.1 Segregatie in het algemeen

De clustering van bevolkingsgroepen met dezelfde persoonskenmerken bestaat al langer binnen de Nederlands samenleving, pas vanaf de jaren 80' is men van het begrip segregatie en segregatie vorming in Nederlands steden gaan spreken (Nieuwenhuizen, 2004). Segregatie houdt in dat bevolkingsgroepen met allemaal dezelfde persoonskenmerken, bijvoorbeeld met dezelfde opleiding, hoogte van inkomen of etniciteit, etc., zich clusteren op een specifieke ruimtelijke plaats (Sleutjes, 2006). Zoals Ponds et al (2015a) segregatie beschrijft is het de "ruimtelijke uitwerking van ongelijkheid en verschillen tussen groepen". Segregatie kan dan ook op verschillende schaalniveaus voorkomen, bijvoorbeeld in een buurt, wijk of stad. De mate van segregatie is afhankelijk van welke dimensie aan er aangegeven wordt (Ponds et al, 2015a). Met andere woorden, de mate van segregatie kan verschillen naar mate het schaalniveau of de soort verandert. Priemus en van der Heijden (1996) zien segregatie daarom ook als een sociologisch concept waarin de tweedeling van de samenleving zich in de ruimte doet ontwikkelen.

Segregatie is veelal bekend van het typerende Getto beeld van de Amerikaanse steden. Er is dan ook veel onderzoek gedaan naar deze getto's en welke effecten segregatie heeft op de inwoners van deze getto's. Geconstateerd is dat in Nederland er in mindere mate sprake is van segregatie dan in Amerika, dit betekend echter niet dat in Nederland segregatie niet voorkomt (van Kempen, 2000). In Nederland komt segregatie vaak voor in de vorm van etnische of sociale ongelijkheid (Ponds et al, 2015). Van Kempen et al (2000) vermoeden dat de relaties tussen woonsegregatie, werk, inkomen en opleiding mogelijk minder zijn dan bijvoorbeeld in Amerika, omdat de Nederlandse overheid een sterke rol speelt in het tegengaan van de werkeloosheid en het waarborgen van de sociale zekerheid. In paragraaf 1.2 zal verder worden ingegaan op de soorten segregatie.

Segregatie wordt door vele als een probleem gezien. Bolt (2004) constateert dat segregatie een van de oorzaak is voor sociale- en maatschappelijk problemen in de wijk. Doordat segregatie vaak voorkomt bij etnische minderheden. Etnische minderheden hebben vaker een zwakkere positie in samenleven. Deze positie kan gepaard gaan met werkeloosheid, laag opleidingsniveau en hoge criminaliteit (Bolt, 2004). Segregatie zorgt volgens Sleutjes (2006) voor een negatieve invloed op de samenleving. Deze "Negatieve" segregatie vindt vaak plaats in verouderde wijken, probleemwijken (Sleutjes, 2006) of in Vinex-wijken (Planbureau voor de leefomgeving, 2010). Het Ministerie van Wonen Wijken en Integratie (2007) stelt dat segregatie hinderlijk is voor de integratie van etnische minderheden in de samenleving, welke zorgt voor een meer zichtbare scheidingslijn binnen de samenleving. Deze hinder van integratie bij migranten wordt al eerder geconstateerd door Nieuwenhuizen (2004). De Nederlandse overheid pleit daarom voor een vermindering van ruimtelijke segregatie (Planbureau voor de Leefomgeving, 2010). Toch vindt Sleutjes (2006) dat segregatie niet alleen maar negatief is voor de samenleving. Segregatie kan ook zorgen voor een stabiele samenleving waarin mensen naar elkaar toe komen voor hulp en steun. De voor- en nadelen kunnen verschillen per hoedanigheid van de segregatie. Zoals al eerder vernoemd kan segregatie in verschillende vormen voorkomen, etniciteit, sociaal economisch ect., en op verschillende schaalniveaus, buurt, wijk, stad etc. (Ponds et al, 2015a).

2.2 Soorten segregatie

Segregatie is, zoals ook al eerder benoemd, een tweedeling in de samenleving (Priemus en van der Heijden, 1996). Deze kan zich op verschillende manieren manifesteren, waardoor er verschillende vormen van segregatie kunnen worden gedefinieerd:

- Inkomenssegregatie; Veel huishoudens met dezelfde inkomens wonen in een specifiek gebied (Nieuwenhuizen, 2004; Bolt et al, 2009; Blom, 2013; Planbureau voor de leefomgeving, 2010). Bij inkomenssegregatie wordt segregatie van lage inkomens vaak als problematisch gezien, terwijl segregatie van hoge inkomens vaker voorkomt echter wordt dit dan weer niet als problematisch ervaren (Sleutjes, 2006).
- Etnische segregatie; Het in een specifiek gebied wonen van veel mensen met dezelfde etniciteit (Nieuwenhuizen, 2004; Ponds et al, 2015; Planbureau voor de leefomgeving, 2010). Het clusteren van mensen met dezelfde etniciteit wordt als problematisch gezien, voornamelijk als het gaat om het clusteren van alloctonengroepen. Dit komt, zoals al eerder benoemd, doordat etnische segregatie kan leiden tot een mindere integratie in de samenleving (Nieuwenhuizen, 2004; van Kempen & Şule Özüekren, 1997).
- Opleidingssegregatie; Mensen met hetzelfde opleidingsniveau wonen in een specifiek gebied (Ponds et al, 2015; Nieuwenhuizen, 2004). Opleidingssegregatie wordt vaak genoemd in combinatie met sociale probleemwijken.

Bovenstaand zijn de meest voorkomende vormen van segregatie. Maar als naar de beschrijving van deze soorten segregatie gekeken wordt kan gesteld worden dat segregatie in veel meer vormen kan voorkomen. Van Kempen et al (2000) spreekt vaak over kansarmen mensen, dit zijn mensen met een laag-inkomen en lage opleiding. Zij maken een combinatie van verschillende soorten segregatie en kijken specifiek naar het verband tussen de verschillende elementen.

2.3 Oorzaak, gevolg en voorkomen van Segregatie

Nu een beeld geschetst is over de discussie rondom segregatie die speelt in de samenleving en de verschillend soorten hiervan, kan gekeken worden naar hoe segregatie ontstaat, wat de gevolgen zijn en hoe het voorkomen kan worden. Segregatie is volgens Ponds et al. (2015a) de uitkomst van buurt- of wijk specifieke in-situ veranderingen en selectieve migratie. In-situ veranderingen zijn de veranderingen die plaats vinden bij de inwoners van een wijk of buurt. Bijvoorbeeld: niet-westerse alloctonen krijgen vaak meer kinderen dan autoctonen, hierdoor groeit het percentage en de concentratie van niet-westerse alloctonen zonder dat er sprake is van selectieve migratie (Ponds et al, 2015a). Er is wel sprake van selectieve migratie als de vertrekkende mensen andere kenmerken hebben als de binnenkomende mensen. Selectieve migratie kan ontstaan door voorkeuren van mensen of een gebrek aan keuzemogelijkheden. Huishoudens die dezelfde samenstelling hebben, hebben vaak ook dezelfde voorkeuren, ze willen bijvoorbeeld meerdere slaapkamers en een tuin. Mensen met dezelfde achtergrond willen vaak dezelfde voorzieningen dichtbij hebben, voornamelijk niet-westerse alloctonen hebben vaak de behoefte aan specifieke voorzieningen. Zij willen bijvoorbeeld de Turkse- bakker en slager graag om de hoek hebben. Een andere reden voor selectieve migratie kan juist het omgekeerde zijn, men kan namelijk een voorkeur hebben in welke specifieke wijk ze juist niet wil wonen, omdat in deze wijk bijvoorbeeld een clustering is van een bepaalde bevolkingsgroep. Voorkeuren van mensen gaan vaak ook samen met de keuzemogelijkheid. Ergens willen wonen betekent niet automatisch dat deze persoon daar ook kan gaan wonen, doordat bijvoorbeeld geen beschikbare woningen in de wijk aanwezig is of het gebrek aan financiële middelen van de persoon zelf.

Een andere oorzaak van segregatie kan de fysieke leefomgeving zijn. Een wijk met veel dezelfde woning typologieën zal sneller zorgen voor een clustering van veel dezelfde gezinssamenstelling ten opzichte van een wijk met veel verschillende woningtypologieën. Dit geldt met name voor een wijk met veel sociale huurwoningen, deze zal sneller meer huishoudens vestigen met een mindere economische positie, tegenover een wijk waar de verhouding sociale huur en koopwoning goed verdeeld zijn. Naast de fysieke leefomgeving kan het tegengaan van scheef wonen mede zorgen voor toenemende segregatie. Scheef wonen is het bewonen van een huis waarvan de huur relatief te laag is voor het inkomen van de bewoner. Het tegengaan van dit fenomeen zorgt ervoor dat mensen met meer financiële middelen, die in een goedkoop huis wonen uit de buurt gehaald worden. Omdat het een sociale huurwoning is wordt deze weer passend toegekend aan mensen met minder financiële middelen wat weer zal zorgen voor een toename van inkomenssegregatie doordat mensen met minder financiële middelen meer bij elkaar worden geplaatst (Ponds et al, 2015a). Inkomenssegregatie komt dan ook vaak voor in verouderde wijken omdat hier vaak goedkopere, en meer sociale huurwoningen staan (Sleutjes, 2006). Gezinssegregatie komt veel voor in Vinex-wijken omdat in deze wijken vaak dezelfde woningen staan welke beter past bij de voorkeuren van een gezin met kinderen (Planbureau voor de leefomgeving, 2010).

Segregatie kan verschillende gevolgen hebben, deze kunnen zowel positief als negatief ervaren worden. Positieve effecten van segregatie kunnen bijvoorbeeld zijn, het zorgen voor draagvlak van verschillende voorzieningen, sociale cohesie en minder overlast (Ponds et al, 2015a). Er zijn echter ook grote nadelen van segregatie. Ten eerste wordt segregatie geassocieerd met boven gemiddelde sociale problemen, zoals werkloosheid en gezondheidsproblemen. Ten tweede kan het beeld van segregatie leiden tot een negatieve spiraal. Sociale onrust kan versterkt worden door het slechte imago welke overlast en criminaliteit kan aantrekken (van Kempen, 2000). Daarnaast kan het negatieve imago leiden tot minder investeringen van buitenaf in de wijk. Ten derde kan segregatie voor buurteffecten zorgen. Dit zijn effecten zoals de standaard hebben in de wijk dat het “oke” is om werkloos te zijn (Ponds et al, 2015a; van Kempen, 2000). Of bijvoorbeeld de kijk van andere mensen op de wijk die vooroordelen krijgen over de inwoners van de specifieke wijk. In welke mate buurteffecten belangrijk zijn in de negatieve gevolgen van segregatie is nog niet geheel duidelijk. Wel is bewezen dat deze effecten bestaan (Ponds et al, 2015a).

Om segregatie in te kunnen perken moet eerst gekeken worden naar welke soort segregatie aanwezig is in de wijk en welke segregatie men verminderd wil hebben. Men kan bijvoorbeeld vanuit de gedachtegang integratie te bevorderen en het willen creëren van wederzijdse beeldvorming met interetnische interactie de etnische segregatie willen verminderen in een wijk. Door deze processen meer te stimuleren kan de interetnische interactie zorgen voor een betere beheersing van de Nederlandse taal en het kennis nemen van elkaars normen en waarden (Ponds et al, 2015a). Als men sociaaleconomische segregatie wil verminderen kan dit als doel hebben de economische positie van de wijk te verbeteren en daarmee meer mogelijkheden op het gebied van werk voor de inwoners te creëren (Ponds et al, 2015a). Of het verminderen van de segregatie uiteindelijk succesvol is geweest ligt aan het doel welke men beoogde. Hoe segregatie voorkomen wordt ligt dan ook vaak aan de soort segregatie. Daarnaast kan dit er ook aanliggen, op welk schaalniveau er sprake is van segregatie. In de volgende paragraaf 2.4 wordt besproken hoe segregatie gemeten kan worden en in paragraaf 2.5 zal herstructurering van wijken verder besproken worden als voorbeeld van het oplossen of voorkomen van segregatie.

2.4 Meten van Segregatie

Er zijn verschillende manieren om segregatie te meten. In deze paragraaf zullen drie manieren van het meten van segregatie besproken worden. Een van deze manieren is de Segregatie-index, deze heeft een schaal van 0 tot 1. Hoe dichterbij de 0 hoe meer sprake is van een gelijke verdeling, en daarmee hoe dichterbij de 1 hoe minder gelijk de verdeling is, en hoe meer er dus sprake is van segregatie. De segregatie-index kan aangepast worden op verschillende schaalniveaus. Met de segregatie-index kan het percentage berekend worden over hoeveel personen van een bevolkingsgroep met specifieke kenmerken zouden moeten verhuizen naar een andere wijk om geen sprake van segregatie meer te hebben. Het nadeel van deze methode is dat iedere wijk even veel mensen zou moeten kunnen huisvesten wil een gelijke verdeling kunnen ontstaan volgens de segregatie-index. Daarnaast zouden de mensen dan in de juiste verhouding over de wijken verdeeld moeten worden om de segregatie-index tot nul te kunnen laten zakken (Ponds et al, 2015b).

Een andere manier om segregatie te meten is de Gini-index. Deze berekening houdt, net zoals de segregatie-index, rekening met de verdelingen van groepen mensen met specifiek persoonskenmerken in een bepaald gebied. Ook houdt deze index rekening met de omvang van een bepaalde groep. Op deze manier kunnen verschillende groepen mensen met specifieke kenmerken met elkaar vergeleken worden. Dit heeft echter wel als nadeel, dat bij een hele kleine gemeenschap van kenmerkende personen, dit tot een grote mate van segregatie leidt als deze toevallig allemaal in dezelfde wijk of buurt wonen, terwijl het misschien maar over een klein percentage van de totale bevolking gaat. Het beeld over de segregatie in het gebied kan daardoor verstoord worden (Ponds et al, 2015b).

De derde manier voor het meten van segregatie is de Verhuisindex. De verhuisindex berekent welk totaal deel van de bevolking zou moeten verhuizen voor een gelijke verdeling van de bevolking. De verhuisindex houdt rekening met een stad waarvan alle huizen bewoond zijn. Dit betekent dat meer gewerkt wordt met een doorschuifstelsel. Als men van wijk A naar B verhuist moeten ook mensen van uit wijk B naar een andere wijk verhuizen (Ponds et al, 2015b). Daarnaast houdt de Verhuisindex ook rekening met de grootte van de bevolkingsgroep in kwestie. Hierdoor kan geen hoge segregatie uitkomst ontstaan als de bevolkingsgroep relatief gezien klein is.

De Segregatie-index en Gini-Index blijkt uit onderzoek van Ponds et al (2015b) veel overlap te hebben terwijl de verhuisindex weinig samenhang heeft met de eerder genoemde indices. De keuze van een van de indices is niet meteen goed of fout. Alle drie de berekeningen meten een andere waarde maar geen enkele waarde is de exact juiste. Als met de segregatie- of gini-index gemeten wordt, wordt meer vanuit de doelgroep gekeken waar het om gaat. Als meer met de verhuisindex gemeten wordt, wordt meer vanuit de gemeente gekeken. De eerste twee indices geven daardoor beter weer hoe gescheiden of geconcentreerd de doelgroep woont en de verhuisindex geeft meer een totaal beeld over de stad. Welke index beter is hangt af van de soort segregatie dat bekeken wordt. Daarbij kan de vraag gesteld worden welk probleem men wil verhelpen (Ponds et al, 2015b). De keuze hoe segregatie gemeten wordt is niet alleen gebaseerd op onderzoek, soms wordt de keuze gemaakt doordat een bepaalde mate van segregatie ongewenst is en hier beleid op geschreven is. Er zijn 3 hoofdkeuzes die gemaakt moeten worden om segregatie te meten.

- Met welke meetmethode wordt de segregatie gemeten
- Op welk schaalniveau wordt de segregatie gemeten
- De regio waar een uitspraak over gedaan gaat worden na het meten van de segregatie

In verschillende onderzoeken wordt segregatie op wijkniveau het vaakst benoemd (Nieuwenhuizen, 2004; Sleutjes, 2006; Bolt et al, 2009; Planbureau voor de Leefomgeving, 2010). Maar daarnaast kan segregatie ook ontstaan op een kleiner schaalniveau, zoals buurt, of op een hoger schaalniveau, zoals steden en regio's (Ponds et al, 2015). De mate van segregatie kan heel erg verschillen per schaalniveau dat gekozen wordt. Daarnaast kunnen de grenzen die getrokken worden ook een belangrijk rol spelen in hoeveel segregatie gemeten wordt. Zoals Ponds et al (2015) als voorbeeld geeft: Als een stadgemeente met een bevolkingssamenstelling van veel niet-westerse allochtonen maar wel een lage segregatie heeft, omdat deze goed verspreid zijn over de stad, gaat fuseren met een randgemeenten waar maar weinig niet-westerse allochtonen zijn. Dan wordt de segregatie in een keer een stuk hoger in de stadgemeenten doordat de grenzen opnieuw getrokken worden.

2.5 Herstructurering en verhuisbewegingen

Herstructurering kan zorgen voor een veranderende bevolkingssamenstelling, dit kan gevolgen hebben voor het sociaal kapitaal van een wijk. De interacties tussen buurt-/wijkbewoners kan gewijzigd worden doordat andere mensen met andere kenmerken zich in de buurt of wijk vestigen (Kleinhans, 2005). Herstructurering is een fysieke maatregelen die de leefomgeving veranderd in een buurt of wijk. Hierbij kan gedacht worden aan renoveren, slopen en nieuwbouw. Deze maatregelen kunnen zorgen voor verandering van woningtypologieën in een wijk. Door het veranderen van woning typologieën kan men meer sturen op de soort inwoners die men wil aantrekken. Als meer gezinswoningen gebouwd worden kan men meer gezinnen aantrekken in de wijk, maar als meer appartementen gebouwd worden kan dit lijden tot het toenemen van meer starters of oudere zonder kinderen. Tevens kunnen fysieke ingrepen ook plaatst vinden in de openbare ruimte, de wijk hoeft dan niet per se te veranderen in de verhouding van woning typologieën, de wijk kan ook alleen verbeteren in de openbare ruimte wat kan zorgen voor een grote woon plezier (Sleutjes, 2006). Herstructurering in een wijk kan zorgen voor veel veranderingen. Bijvoorbeeld, zoals al eerdergenoemd, het veranderen van het sociaal kapitaal (Kleinhans, 2005), hogere woningenwaarde (Sleutjes, 2006) en een leefbaardere omgeving. Doormiddel van herstructurering worden vaak duurdere woningen in de wijk neergezet in plaats van sociale huurwoningen. Dit kan zorgen voor aantrekkingskracht op de middenklasse inkomens en daarmee een veranderende bevolkingssamenstelling (van Kempen et al, 2000). Echter zorgt het ook voor het minder plaatst hebben in de wijk voor de lagere inkomens, deze worden desgelijks uit de wijk verdrongen en moeten andere huisvestingen zien te vinden (Bolt, van Kempen, & Weesep, 2009). De inwoners van de stukken wijk waar grote fysieke veranderingen plaatst vinden moeten vaak verhuizen, tijdelijk of permanent. Voor sommige huishoudens is dit niet erg omdat ze al eerder besloten hadden om te verhuizen, andere huishoudens willen daarentegen graag blijven en worden nu gedwongen om te verhuizen. Sommige van hen zullen terug in dezelfde wijk gaan wonen, waar andere naar een meer welvarende wijk verhuizen. Ook zijn er gezinnen die geen keus hebben waar zij gaan wonen door bijvoorbeeld financiële reden. Deze gezinnen zullen dan vaak in eenzelfde wijk terecht komen of in een minder welvarende wijk (Bolt et al, 2009). Herstructurering heeft met name altijd tot doel; het stimuleren van positieve bevolkingsveranderingen (Kleinhans, 2005). Echter kunnen deze ook samen gaan met verdunning of verplaatsingen van de sociale problemen (Kleinhans, 2005).

Verhuisbewegingen zijn een combinatie van voorkeuren en van mogelijkheden, waarbij de mogelijkheden in sommige gevallen een grote invloed hebben dan voorkeuren. Er zijn vijf soorten elementen die de nieuwe woonomgeving van een persoon of huishouden kunnen bepalen; Materiaal, cognitief, politiek, sociaal en huidige woonsituatie. Materiële middelen gaan voornamelijk over het inkomen en geld. Het is namelijk goed denkbaar dat huishoudens in een sociale huurwoning vaak terug verhuizen naar andere sociale huurwoningen omdat koop of particuliere huur woningen vaak te duur zijn. Het cognitieve element staat voor de kennis die men heeft over de huidige huizen

markt. Kennis over het snel kunnen verzamelen van alternatieve of het beheersen van de taal kan voordelen hebben op het vinden van een nieuwe woning. Politieke voorkeuren kunnen soms een rol spelen in het ergens wel of niet willen wonen. Sociale contacten hebben ook veel invloed op voorkeur van toekomstige woonsituatie. Hierbij kan gedacht worden aan het dicht bij willen hebben van familie of vrienden. Het laatste element die bepalend is voor een nieuwe woonomgeving is de huidige woonomgeving, sommige huishoudens willen graag in een zelfde soort huis of wijk terug gaan leven als waar ze voorheen in geleefd hebben (Bolt et al, 2009). Daarnaast gaat het bij het kiezen van een nieuwe woonomgeving ook nog over de beschikbaarheid van huizen. Welk type huis is beschikbaar in welke wijk is van groot belang voor uiteindelijke uitkomst van de nieuwe woonsituatie (Bolt et al, 2009).

2.6 Beleid

De overheid heeft de afgelopen jaren verschillende kenbaar gemaakt dat de segregatie in wijken moet worden tegengegaan. Probleemwijken zijn dan ook zeker een populair thema in de politiek (Sleutjes, 2006). Door de jaren heen zijn er veel ministers geweest die beleid hebben gevoerd op het tegen van segregatie en het vernieuwen en verbeteren van wijken. Er zijn over de beleidsvoering dan ook veel beleidstukken geschreven die de gedachten van de verschillende ministers lieten horen. In 2000 werden nog 643 wijken benoemd die een herstructureringsopgave nodig zouden hebben, later werd dit aantal teruggebracht naar 56 'prioriteitswijken' (Platform 31, 2017). In het jaar 2006-2007 heeft Minister Winsemius nog 140 wijken gepresenteerd die in 'brand stonden' en die daarmee ook nodig behoefte hadden aan herstructurering (Platform 31, 2017) zodat Minister Vogelaar later, in 2007, nog eens 40 Vogelaarwijken in Nederland kon aanwijzen (van Essen, 2007; Platform 31, 2017). De 40 Vogelaarwijken waren, volgens Minister Vogelaar, de ergste probleemwijken van Nederland. Beleid werd daarom geschreven en door de Nederlandse overheid werd extra geld vrijgemaakt om deze wijken op te knappen en te herstructureren (Roerdink, 2016). Het rijk streefde, en streeft nog steeds, naar een grotere menging van inkomensklasse en etniciteit. Hierover zijn ook afspraken gemaakt met verschillende partijen, waaronder de gemeente en woningcorporaties, om meer menging in de wijk te stimuleren. Deze afspraken werden gecombineerd met het beleid van Minister Vogelaar (Planbureau voor de Leefomgeving, 2010). In 2009 zijn aan de Vogelaarwijken nog eens 37 'pluswijken' toegevoegd (Platform 31, 2017). Het aandachtwijkenbeleid en het beleid van Minister Vogelaar heeft gezorgd dat de aandacht voor het bouwen van huizen meer ging naar een kwalitatieve invulling en minder over een kwantitatieve benadering. Dit wil zeggen dat meer werd nagedacht over de woningtypologieën die gebouwd zouden moeten worden in plaats van over hoeveel woningen gebouwd zouden moeten worden (Planbureau voor de leefomgeving, 2010). Het beleid heeft ook mede gezorgd voor financiële middelen om de wijken aan te pakken die op de lijsten stonden. Deze financiële middelen zijn toegevoegd aan de, vanaf 2000 bestaande, subsidieverordening Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV). Deze subsidie gaf al extra geld om te investeren in het opknappen van wijken, deze subsidie is doorgelopen tot aan 2014 (Platform 31, 2017). Van 2007-2010 heeft het beleid van Minister Vogelaar gezorgd dat geld ingezet werd voor de wijken maar ook dat corporaties heffingen moesten gaan betalen om de wijken te verbeteren, ongeacht zij wel of geen vastgoed bezit hadden in de wijk (Platform 31, 2017). Al met al is veel geld vrijgemaakt om de wijken in Nederland op te knappen en de segregatie tegen te gaan.

Hoofdstuk 3: Arnhem en de Vogelaarwijken

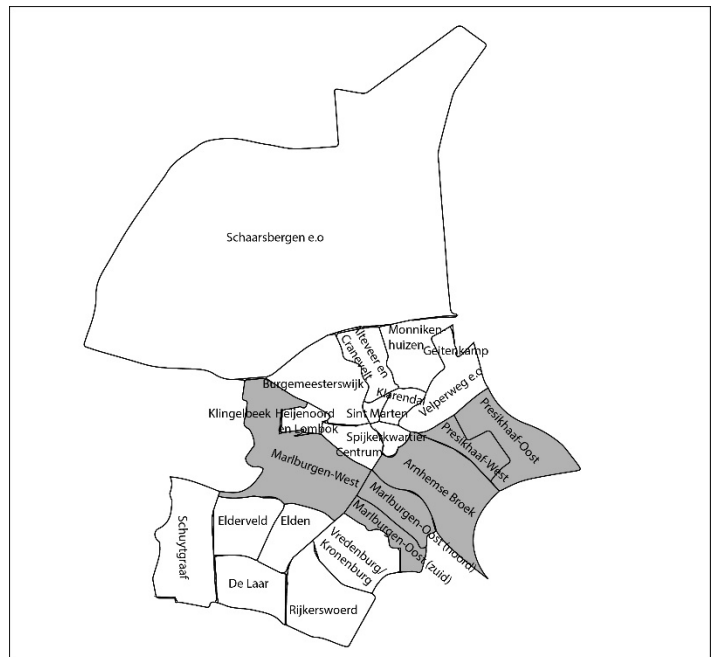
Als het gaat over oplossen van segregatie wordt veelal de aandacht gevestigd op het oplossen van segregatie op wijkniveau (Nieuwenhuizen, 2004). Hierdoor wordt niet meer gekeken naar segregatie op stadniveau. Waar misschien de segregatie op wijkniveau wordt vermindert wordt misschien op stadsniveau de segregatie helemaal niet opgelost. Om een beeld te kunnen krijgen van de segregatie in Arnhem worden de bevolkingsontwikkelingen van de verschillende Vogelaarwijken en de andere wijken van Arnhem door de loop der jaren heen bekeken. Deze worden onderling bekeken en vergeleken, ook wordt een link gelegd met het totaal plaatje van de stad. Zoals Jansen (2015) geconstateerd heeft, hebben de Vogelaarwijken verschillende zaken gemeen op het gebied van cultuurdiversiteit, werkgelegenheid en werkeloosheid. In de onderstaande analyse zal cijfermatig gekeken worden hoe de wijken in elkaar steken en hoe de ontwikkelingen van de wijken verlopen is. Hiervoor zal informatie opgevraagd worden bij de gemeente Arnhem en andere organisaties zoals het CBS. Niet alleen zal de informatie zich concentreren op de Vogelaarwijken, ook de andere wijken van Arnhem zullen een grote rol spelen in de analyse zodat een beeld geschetst kan worden van veranderingen de stad door de jaren heen. Door een uitgebreider beeld te weergeven kan gekeken worden hoe de herstructurering van de Vogelaarwijken, de andere wijken in Arnhem hebben beïnvloed en hoe deze herstructureringen de stad hebben beïnvloed.

3.1 Arnhem in het algemeen

Arnhem is met een inwoners aantal van ongeveer 156.000 de tweede grootste stad van de provincie Gelderland. De stad staat voornamelijk bekend om de slag van Arnhem in de tweede wereld oorlog. Hier vond vroeger het gevecht plaats om de laatste brug, toen deze slag verloren werd konden de Duitsers tijdens de tweede wereld oorlog Nederland bezetten. Veel van de stad is tijdens de tweede wereld oorlog verloren gegaan. De jaren naar de oorlog zijn daarom veel wijken opnieuw gebouwd en gerenoveerd. De meeste bebouwing komt dan ook uit de jaren 50 en 60. In de huidige tijd staat de stad bekend om zijn technologie en energie industrie. De gunstige ligging tussen de Randstad en het Ruhrgebied zorgt voor een prettig werkklimaat en de groene omgeving zorgt voor een fijn woonklimaat. Naast de technologie en energie staat de stad bekend om de mode en het winkelen. Verder typerend voor de stad Arnhem zijn de trolleybussen. In de stad is een heel netwerk van trolleylijnen aangelegd om de bussen volledig elektrisch te kunnen laten rijden. Arnhem heeft een bevolking die voor 31% bestaat uit niet westerse allochtonen. Terwijl over de gehele bevolking van Nederland maar 13% niet-westerse allochtonen zijn. Gemeente Arnhem vestigt dan ook relatief een van de grote populatie niet-westerse allochtonen (CBS, 2016). Voorspeld wordt voor de komende jaren dat Arnhem tot 2030 gaat groeien naar een inwoners aantal van 160.000.

Arnhems Beleid

Zoals al eerder aangegeven heeft Minister Vogelaar in 2007 40 Vogelaarwijken in Nederland aangewezen (van Essen, 2007), dit waren toen der tijd de ergste probleem van Nederland. Er werd door de Nederlandse overheid extra geld vrijgemaakt om deze wijken op te knappen en te herstructureren (Roerdink, 2016). Zo stond op deze lijst ook 4 wijken in Arnhem: Klarendal, Presikhaaf, Het Arnhemse Broek en Malburgen/Immerloo (van Essen, 2007). Voor 2007 was er in Arnhemse broek al eerder initiatief genomen om de wijk te verbeteren. De wijk was toen al aanmerking gekomen om mee te doen aan het, van de toenmalige minister van Bestuurlijke Vernieuwing en koninkrijksrelatie Alexander Pechtold, programma Sociale Herovering (Harmannyr, 2011). In dit programma zouden de twaalf slechtste wijken van Nederland twee miljoen euro krijgen om problemen aan te pakken in de wijk. Na 2007 is dit beleid over gegaan in het Overlast- en zorgoverleg (OZO). Dit overleg houdt in dat de wijk een coördinator heeft die zorgt voor afstemming, coördinatie en monitoring, zodat overlast terug gedrongen wordt en de leefbaarheid en veiligheid van de wijk vergroot wordt (Maanen, 2012). Drie andere wijken, Presikhaaf, Klarendal en Malburgen/Immerloo, die naast Arnhemse broek op de Lijst van Vogelaar stonden kregen ook dit beleid toegekend. Doormiddel van dit beleid is in de wijk Arnhemse broek al in ieder geval minder overlast (Harmannyr, 2011). In Figuur 1 is een schematische kaart van de wijken in Arnhem te zien met daarin in het grijs aangegeven de Vogelaarwijken. Zo is te zien aan de kaart van Arnhem is dat de Vogelaarwijken allemaal aangrenzend zijn. De ontwikkeling van de stad zal zich de komende jaren nog focussen op het vernieuwen en leefbaarder maken wijken in Arnhem. Grootschalige projecten zoals de wijk Schuytgraaf staan niet specifiek op de planning.

Figuur 1 Wijken in Arnhem met in het grijs de Vogelaarwijken

3.2 De Vogelaarwijken van Arnhem

Arnhem heeft de laatste jaren veel ontwikkelingen gehad als het gaat om herstructurering. Zeven wijken in de stad zijn voor een groot deel aangepakt en opgeknapt. Veel geld is dan ook vrijgemaakt om herstructurering in deze wijken te faciliteren. Per herstructureringswijk zal bekeken worden hoe de wijk gegroeid is, hoe de bevolkingssamenstelling in elkaar zit en waar de grootste verandering te vinden is. Daarnaast zal voor de wijken en voor de stad de segregatie berekend worden.

Klarendal

Klarendal is een oude wijk in Arnhem die begonnen is te ontwikkelen in de 19de eeuw. Frappant is dat de wijk Klarendal al eerder een stadsvernieuwing heeft gehad in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw, toen werd de wijk al bestempeld als een achterstandswijk. In Klarendal is dan ook veel overlast van drugs en andere criminele activiteiten geweest, hier is zelf een opstand door inwoners van gekomen omdat de problemen te groot werden. In 2006 is de gemeente aan een nieuwe stads vernieuwing voor Klarendal gestart. Toen is de plek omgedoopt tot het Mode kwartier om een nieuw soort bedrijvigheid naar de wijk toe te trekken. Een nieuwe vorm van ondernemerschap moet zorgen

voor een betere leefbaardere wijk. Om de nieuwe visie te verwezenlijken heeft de gemeente veel panden opgekocht en deze opgeknapt voor ondernemers of als nieuwe woningen.

Arnhemse Broek

Arnhemse broek was oorspronkelijk het echte industrie gebied van Arnhem. In de 19de eeuw was hier nog geen woning te vinden. Tegenwoordig bestaat het Arnhemse broek uit 4 wijken. Het stratenkwartier, het broek, de van Verschuierwijk en de nieuwe buurt rijnwijk. Arnhemse broek is een typische arbeiderswijk die in de jaren 50 tot 80 gebouwd is. Arnhemse Broek heeft de eerste stappen voor herstructurering al iets eerder gemaakt dan 2007. Voor deze tijd werd al erkend dat de wijk een verbeter stap nodig had. In 2003 zijn dan ook al veel huizen gesloopt en nieuw gebouwd (Graaf, 2011).

Malburgen

Malburgen bestaat uit drie wijken, Malburgen West, Malburgen Oost-Zuid en Malburgen Oost-Noord. De bouw van Malburgen was in eerste instantie al voor de tweede wereldoorlog gepland maar heeft tijdens de oorlog stil gelegen. De wijk dateert dan ook voornamelijk uit de naoorlogse periode (Malburgen.nl, z.db). De wijk malburgen was een typische uitbreidingswijk die voor veel gezinnen in een keer onderdak zou moeten bieden. Het op het moment met meer dan 17.000 inwoners tellende Malburgen is een multiculturele wijk die meer dan 120 nationaliteiten doet huisvesten. Met de grootste leeftijdscategorie tussen de 20 en 44 jaar oud. De herstructureringen in Malburgen zijn de jaren veel projecten uitgevoerd in kader van de herstructurering om deze te stimuleren. Malburgen is daarnaast ook nog landelijk bekend als een van de vijf grootste Vogelaarwijken (Malburgen.nl, z.da).

Presikhaaf

De wijk Presikhaaf is gebouwd uit de behoefte van een uitbreidingslocatie van de stad. De wijk is net als Malburgen gepland geweest voor de tweede wereld oorlog echter is pas gestart met de bouw na de oorlog. De uitbreiding was de eerste uitbreiding die plaatst vond in Arnhem noord (Gemeente Arnhem, 2015). De wijk heeft een eigen wijkcentrum die in 1971 nog toneel heeft gestaan als modernste wijkcentrum van Europa. 20 jaar later in 1991 is het winkelcentrum helemaal gerenoveerd omdat het aan het verpauperen was. De wijk beschikt naast het winkelcentrum ook nog over drie bedrijven terrein waar tientallen kleine bedrijven op gevestigd zijn en een aantal grote bedrijven.

3.3 Ontwikkelingen

In de volgende paragraaf zullen de ontwikkelingen van Arnhem weergegeven worden. Dit is gedaan doormiddel van verschillende data die onttrokken is vanuit verschillende kanalen, zoals het CBS en de gemeentesite van Arnhem, Arnhem in cijfers. Daarnaast is nog data verwerkt binnen de gemeente Arnhem. De data is opgevraagd vanaf het jaar 2007 omdat vanaf toen de meeste veranderingen zijn ontstaan. Het kan enige tijd duren voordat veranderingen zichtbaar en merkbaar zijn daarom is zoveel mogelijk geprobeerd de data tot het meest actuele jaar te verzamelen. Zo is gekeken naar het inwoners aantal per wijk, de fysieke veranderingen, bevolkingssamenstelling, leefbaarheid en verhuisbewegingen. Deze gegevens zijn afgezet tegen de cijfers en feiten die over Arnhem te vinden zijn. Hierdoor kan gezien worden of de Vogelaarwijken gemiddeld dezelfde veranderingen hebben als andere delen van de stad of dat de wijken op verschillende vlakken boven gemiddelde of onder gemiddeld er uitspringen. Zorgvuldig wordt een inventarisatie gemaakt om een beeld te krijgen over de stad Arnhem. Daarnaast is voor een aantal onderwerpen een segregatie-index en een verhuisindex berekend, deze twee berekeningen zijn al eerder in hoofdstuk 2 ter sprake gekomen. Deze indices zullen niet over alle jaren berekend worden alleen over de jaren 2007, 2012 en 2017.

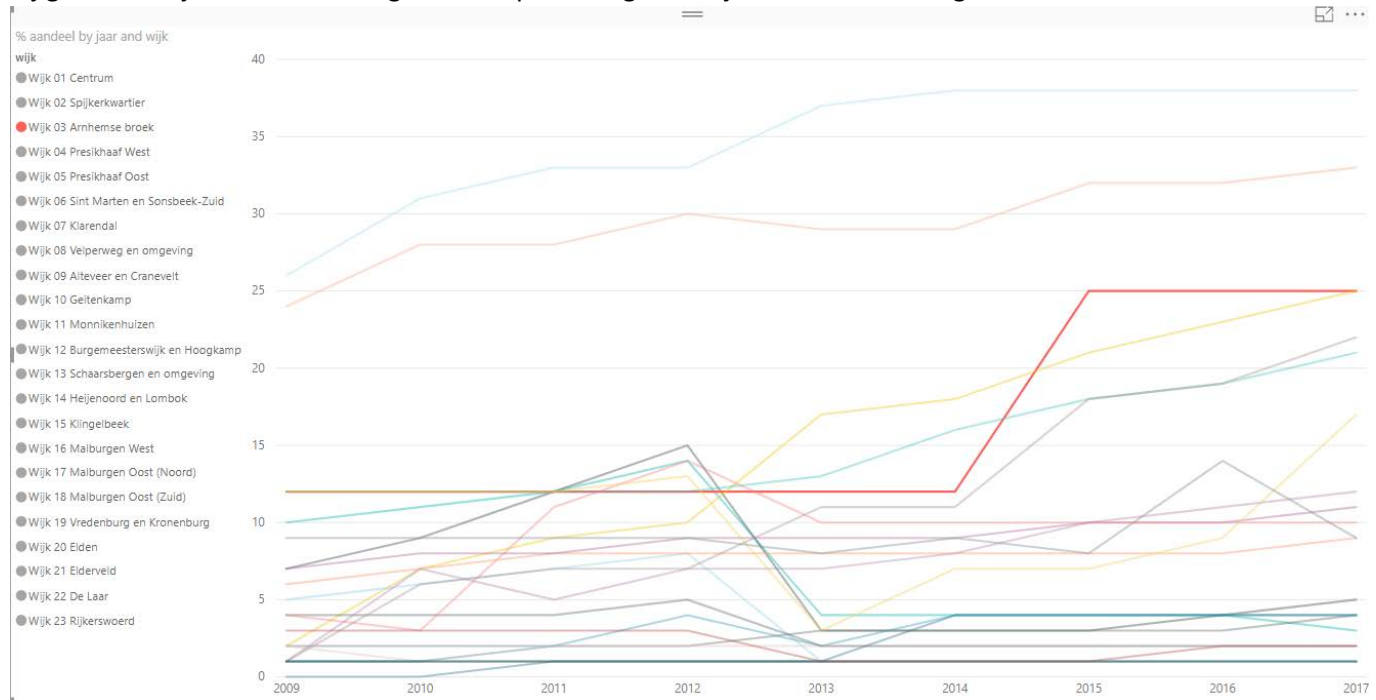
Mochten de cijfers van een van deze jaren niet beschikbaar zijn is het best passende jaar met complete data gebruikt.

Arnhem in cijfers voor de groei

Om een totaal beeld te krijgen van de stad Arnhem en haar verschillende wijken is het van belang deze te analyseren, en deze analyse weer op een rij te zetten. Eerst is gekeken naar het aantal inwoners van de wijken hoe groot de wijken zijn en hoeveel procent deze, in de periode 2007 tot 2017, in inwoners aantallen gegroeid zijn. Het inwoners aantal van de stad Arnhem is in totaal gestegen met 9,2% in de periode van 2007-2017. Een aantal wijken hebben een afname van inwoners ervaren en een aantal wijken een grote toename van het aantal inwoners. De wijk Presikhaaf west (-7,7%) en Geitenkamp (-8,8%) hebben de grootste afname in het aantal inwoners. Waar opvallend is dat de wijken Malburgen-Oost-noord (31,3%) en Elden (27,2%) de grootste groei hebben in Arnhem. Ook de wijk Schuytgraaf (344,6%) heeft een grote groei doorgemaakt, waarbij moet opgemerkt worden dat dit een nieuwbouw wijk is die rond 2007 de eerste inwoners heeft gekregen. Als meer specifiek binnen de jaren gekeken wordt is opvallend dat Klarendal van de periode 2007 tot 2012 een redelijk daling heeft meegemaakt van 2,6% terwijl deze over de gehele periode een toename van 0.2% heeft gehad. Daarnaast heeft Malburgen-West van de periode 2008 tot 2011 een forse stijging van 21% van de inwoners gehad om vervolgens van 2011-2013 weer een daling te hebben van -6,6%. Malburgen oost-zuid heeft juist in de periode 2007-2011 een grote daling gehad van het aantal inwoners namelijk -9,7% en van 2011- 2017 weer een toename van 10,4% welke interessant is.

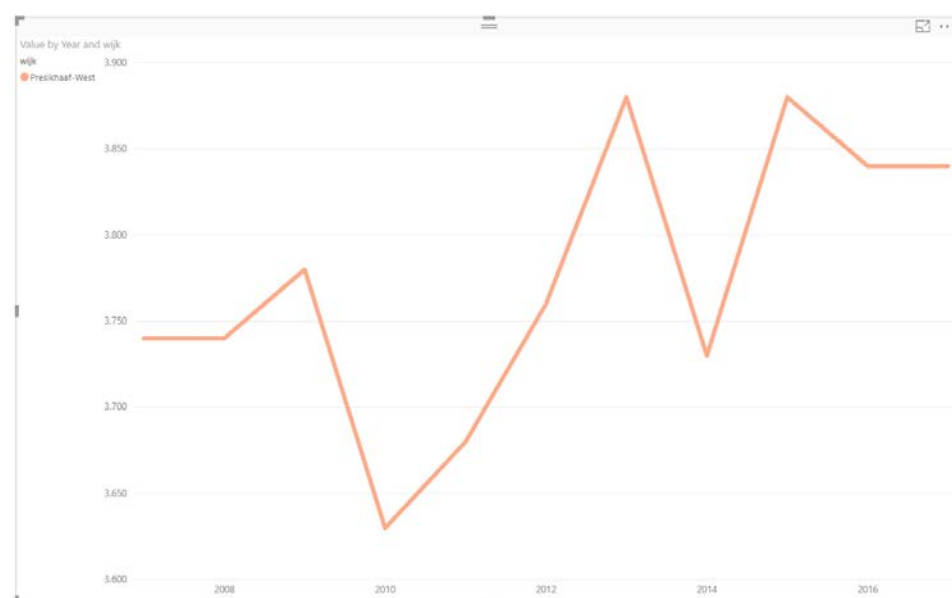
Om de veranderingen van de wijken in de afgelopen jaren in beeld te krijgen en te zien welke wijken gelijknamig zijn in de fysieke bebouwing. Wordt gekeken naar de veranderingen in de woningvoorraad. Hiermee te kijken naar het aantal woningen, het bouwjaar, en de woningtypologieën. De cijfers die hier voor nodig zijn, zijn van het Centraal bureau voor de statistiek (CBS) afkomstig. In een aantal wijken is een opvallende stijging te constateren in de woningvoorraad van 2007 tot 2017, dit zijn de wijken Centrum, Monnikenhuizen en Malburgen Oost-zuid. In deze wijken is zowel het totaal aantal woningen wat gebouwd is hoog maar ook ten opzichte van het percentage dat voor 2000 is gebouwd en het percentage dat na 2000 gebouwd is zijn de veranderingen in de verhouding hoog. Daarnaast is de toename aan woningbouw in Schuytgraaf ook hoog, dit weer te danken aan de nieuwbouwwijk. Als op gedetailleerd niveau gekeken wordt naar de woningvoorraad zijn hier andere opvallend heden. Zoals de wijk Presikhaaf-West hier zijn van 2009-2010, 150 woningen minder geworden waar in de jaren daarop van 2010-2013 weer woningen zijn toegevoegd, maar liefst 250. Om vervolgens in 2013-2014 weer een aantal van 150 woningen minder te hebben in de woningvoorraad, die in 2014-2015 met het zelfde aantal weer worden toegevoegd. Daarnaast is in de wijk Velperweg e.o. opvallend dat in 2011-2012, 260 woningen zijn toegevoegd in de woningvoorraad, dit is voor deze wijk aanzienlijk hoog vergeleken met de andere jaren. Ook de wijken Malburgen-West, Malburgen Oost-Noord en Malburgen Oost-Zuid kennen een grote getallen met het afnemen en toenemen van de woning voorraad in korte tijd. Alle cijfers zijn terug te vinden in Bijlage A. Als gekeken wordt naar de leeftijd van de huizen die in de verschillende wijken van Arnhem staan zijn er een aantal grote veranderingen. In het jaar 2012-2013 is in de wijk centrum procentueel gezien minder huizen die na 2000 gebouwd zijn. Dit is ook gebeurt in de wijk Spijkerskwartier. In Arnhemse broek is in het jaar 2015 veel huizen gesloopt van voor 2000, dit kan herleid wordt uit het feit dat het percentage na 2000 aanzienlijk stijgt terwijl er maar weinig huizen

bij gebouwd zijn. De verandering voor het percentage bouwjaren is te zien in Figuur 2.

Figuur 2 Verandering bouwjaren

In Presikhaaf-West zijn grote fysieke handelingen geweest in de jaren 2010-2017. Procentueel gezien is veel stijging van de huizen na 2000 maar relatief gezien zijn niet veel huizen bijgebouwd. Hieruit kan geconcludeerd worden dat veel sloop en bouwprojecten tegelijk gedaan zijn. In Figuur 3 de ontwikkeling voor het aantal woningen in Presikhaaf te zien.

Figuur 3 Aantal woningen per jaar Presikhaaf

In Malburgen-West, Malburgen Oost-zuid en Malburgen Oost-Noord zijn veel bouw en sloop projecten ontwikkeld in de jaren 2007-2013, dit is te zien aan de woningvoorraad verschillen en het percentage gebouwd na 2000. Alle gegevens over de inwoners aantallen en over de woningvoorraad zijn te vinden in Bijlage A en B.

Woningtype

Bij de fysieke leefomgeving hoort ook het soort woningtype wat in een wijk staat. Voor de analyse zijn de woningtypologie opgedeeld in eengezins- en meergezinswoningen. Eengezinswoningen zijn woningen die grondgebonden zijn, zoals rijtjeshuizen en vrijstaande huizen. Meergezinswoningen zijn woningen die met meerdere woningen in een complex geplaatst zijn, zoals flats en maisonnette woningen. Bij bijna alle Vogelaarwijken is het percentage Meergezinswoningen afgenomen, voornamelijk bij de wijken Malburgen Oost-zuid en Malburgen West. Bij de wijken Arnhemse Broek en Klarendal is het aantal meergezinswoningen licht toegenomen in de periode 2007-2017. Deze cijfers zijn niet heel opvallend als gekeken wordt naar de andere wijken van Arnhem. De meest opvallende overige wijken zijn Spijkerkwartier met een afname van 11,3% van het aantal meergezinswoningen en een afname van eengezinswoningen in de wijk Schaarsbergen e.o. met een afname van 14,5%.

Woningwaarde

Huizen prijzen kunnen een goede manier zijn om te kijken of een woonwijk in trek is of niet. Gekeken is naar de gemiddelde woning waarden in de verschillende wijken door de jaren heen. Een aantal wijken zijn met de woningwaarden flink omhoog gegaan. Dit zijn de wijken Malburgen West (24%) en Malburgen Oost-Noord (23%) gekeken van de periode 2007-2017. Ook zijn een aantal wijken met de woningwaarden achteruit gegaan dit zijn Centrum, Spijkerkwartier, Presikhaaf Oost, Geitenkamp, De laar en Rijkswaard. Daarnaast kan de gemiddelde woningwaarde meer zeggen over het soort huizen die in de wijk staan. De wijken met de laagste woningwaarde in 2017 zijn Presikhaaf West en Oost, Geitenkamp, en Malburgen Oost-Zuid. De gemiddelde woningen waarde voor Arnhem zelf ligt rond 192.000.

Categorieën

Om te kijken welke wijken veel op elkaar lijken zijn de wijken in drie soorten categorieën geplaatst, welke weer een subcategorieën zijn geplaatst. De categorieën zijn gebaseerd op het percentage meergezinswoningen. De subgroepen zijn gebaseerd op de gemiddelde woningwaarde en het percentage sociale huur. De verdeling van de categorieën en subcategorieën is met behulp van een boxplot berekend. In Bijlage C zijn de gegevens van de wijken te vinden over de woningtypologieën van 2007-2012 en 2017, de woningwaarde van 2007-2012 en 2017 en het aantal sociale huurwoningen van 2007-2012 en 2017. Door de vele categorieën is te zien dat bijna geen een wijk een duidelijke zelfde fysieke samenstelling heeft. In Tabel 1 zijn de categorieën te vinden.

Tabel 1 Categorieën Fysieke wijk

Categorie: a-1	veel meergezins, lage woningwaarde, veel sociale huur
Categorie: a-2	veel meergezins, gemiddelde woningwaarde, gemiddelde sociale huur
Categorie: a-3	veel meergezins, gemiddelde woningwaarde, weinig sociale huur
Categorie: b-1	weinig meergezins, gemiddelde woningwaarde, gemiddelde sociale huur
Categorie: b-2	weinig meergezins, gemiddeld woningwaarde, weinig sociale huur
Categorie: b-3	weinig meergezins, hoge woningwaarde, gemiddeld sociale huur
Categorie: b-4	weinig meer gezins, hoge woningwaarde, weinig sociale huur
Categorie: c-1	gemiddeld meergezin, gemiddelde woningwaarde, gemiddelde sociale huur
Categorie: c-2	gemiddeld meergezin, lage woningwaarde, veel sociale huur
Categorie: c-3	gemiddeld meergezins, hoge woningwaarde, weinig sociale huur
Categorie: c-4	gemiddeld meergezins, hoge woningwaarde, gemiddeld sociale huur

In Tabel 2 zijn de wijken in de Categorieën en subcategorieën verdeeld. Via deze tabel is te zien welke wijken met de fysieke leefomgeving op elkaar lijken en welke veel verschillen. Hierbij is te zien dat sommige categorieën maar een wijk bevatten. Zoals te zien is zijn de Vogelaarwijken vooral in twee categorieën verdeeld. Het verschil tussen categorie A-1 en categorie B-2 is het percentage meergezinswoningen die in de wijk staan. De andere waarde zijn het zelfde voor de Vogelaarwijken. Een Vogelaarwijk steek dan nog wel boven de andere uit dit is Malburgen Oost-noord, deze wijk valt helemaal in een andere categorie als de andere Vogelaarwijken. Gekeken over de jaren heen hebben de Vogelaarwijk wel verandering mee gemaakt dit heeft echter niet gezorgd dat ze zoveel verandert zijn dat ze in een andere categorie belanden.

Tabel 2 Verdeling van wijken per Categorie

Categorie a			Categorie b				Categorie c			
a-1	a-2	a-3	b-1	b-2	b-3	b-4	c-1	c-2	c-3	c-4
Arnhemse Broek	Centrum	Sint Marten / Sonsbeek	Malburgen oost-Noord	Schaarsbergen e.o.	Elden	Schuytgraaf	Presikh aaf Oost	Malburgen West	Velperweg e.o.	Alteveer/ Cranevelt
Presikh aaf West	Spijkerkwartier		De Laar				Monnikhuizen	Malburgen Oost-Zuid	Burgemeesterwijk/ Hoogkamp	
Klarendal			Rijkerwoerd				Heijen oord/ Lombok	Geitenkamp	Klingelbeek e.o.	
							Elderveid			
							Vredenburg/ Kronenburg			

3.4 Persoonskenmerken en Segregatie

Om segregatie te bekijken moet naar de verschillende persoonskenmerken gekeken worden. Segregatie kan namelijk over verschillende niveau en dimensies voorkomen. Voor dit onderzoek wordt specifiek naar wijk en stadsniveau gekeken. Eerst worden de wijken procentueel bekeken, zodat gezien kan worden of sommige wijken met een bepaald percentage persoonskenmerken boven de andere wijken uitspringen. De percentages waar naar gekeken zal worden zijn gebaseerd op de sociale zekerheid en de etniciteit. Aan de hand van deze cijfers worden de wijken in categorieën ingedeeld. Daarna wordt met behulp van de segregatie-index en de verhuis-index berekend of ook daadwerkelijk sprake van segregatie is kan uit de uitkomsten gehaald worden. Tevens kan met de uitkomsten gekeken worden of bij verschillende wijken de segregatie verhoogt of verlaagt is na de herstructurering van de Vogelaarwijken. De rekenmethodes om de indices te bereken zijn al eerder aanbod gekomen in Hoofdstuk 2. Er zijn twee soorten indices berekend omdat de verhuis-index meer rekeningen houdt met de grootte van de kenmerkende groep personen. De indices zullen een beeld geven over hoe groot het percentage aantal personen van de bevolkingsgroep die zou moeten verhuizen om geen segregatie te hebben. In de volgende paragrafen zullen verschillende soorten persoonskenmerken beschreven worden en de segregatie berekend worden.

Inkomen en Werkeloosheid

Inkomen van een huishouden en werkeloosheid zijn vaak aan elkaar verbonden, als een gezin maar één inkomensontvanger heeft zal het inkomen van het huishouden ook automatisch lager liggen dan van gezinnen met twee inkomensontvangers. In de onderstaand gegevens zijn de lage inkomenshuishoudens, de huishoudens die een inkomen rond het sociaal minimum hebben en de werkeloosheid van de wijken in Arnhem vergeleken worden. Met de huishoudens die een laag inkomen hebben worden huishoudens bedoeld waarvan tenminste een iemand het gehele jaar inkomen heeft en waarvan het totaal verdiende bedrag minder is dan 9249 euro. Daarnaast zijn de huishoudens die behoren tot huishoudens rond het sociaal minimum de huishoudens die alleen leven van een bijstandsuitkering. In de literatuur is vaak een gesegregeerde wijk met allochtonen gelinkt aan een hoog percentage van werkeloosheid. Daarom is het interessant om te kijken of dit ook in Arnhem het geval is. De berekeningen zijn gedaan van de periode 2009, 2012 en 2017. De periode 2009 is gebruikt omdat dit binnen de periode 2007-2017 de eerst bekende gegevens waren voor de werkeloosheid in Arnhem.

Als naar het sociale zekerheid van de stad gekeken wordt is opmerkelijk dat Arnhem in de periode van 2009-2015 1,8% meer huishoudens heeft gekregen met een laag inkomen. Als binnen de wijken gekeken wordt zit een aantal wijken hierboven, de meest opvallend zijn Presikhaaf-West met een stijging van 4,1% en Geitenkamp met een stijging van 7,2%. Ook zijn een aantal wijken die opvallen met hoogte van het percentage huishouden met een laag inkomen. Naast stijgingen van percentages zijn er ook een aantal wijken aanzienlijk minder huishoudens met lage inkomens zijn gaan vestigen. Zo springen Schaarbergen met -4.3% en Klingelbeek e.o. met -5.9% er aanzienlijk uit. Voor de Vogelaarwijken zijn Arnhemse Broek, Presikhaaf-West, Klarendal, Malburgen West en Malburgen Oost-zuid over het algemeen meer huishoudens met lage inkomens gaan vestigen. De Vogelaarwijken hebben dus een grote bevolking aan lage inkomens echter zijn de andere wijken van Arnhem ook een aantal wijken waar de lage inkomens meer voorkomen. Centrum, Geitenkamp en Spijkerkwartier zitten met het huisvesten van lage inkomens huishoudens ook aan de hoge kant. Als gekeken wordt naar het percentage huishoudens die leven rond het sociaal minimum vestigen de Vogelaarwijken deze huishoudens meer dan de andere wijken van de stad. Het percentage werkelozen is daarin tegen in de jaren 2009 en 2012 niet opvallend meer dan in andere wijken. Dit percentage groeit van 2012 naar 2015 maar is dan ook nog niet veel hoger dan andere wijken. De

Vogelaarwijken hebben dus over het algemeen een hoger percentage groepen met een minder sterkere economische positie dan de andere wijken in Arnhem. De percentages over het lage inkomen, sociaal minimum en werkloosheid zijn te vinden in bijlage D.

Aan de hand van de Percentages en gegevens die verzameld zijn over de wijken in Arnhem, zijn de wijken verdeeld in verschillende categorieën. Dit is gedaan om te zien welke wijken op het gebied van sociale zekerheid op elkaar lijken en welke heel verschillend zijn. Voor de onderwerpen percentage huishoudens met een sociaal minimum, percentage huishoudens met een laag inkomen en percentage werkloosheid is een spreiding gemaakt met een Boxplot. Uiteindelijk zijn de volgende categorieën toegedeeld aan de verschillende wijken:

- a= hoog sociaal minimum, hoog laag inkomen, hoog werkloosheid
- b= gemiddeld sociaal minimum, gemiddeld laag inkomen, gemiddelde werkloosheid
- c= laag sociaal minimum, laag lage inkomen, laag werkloosheid
- d= hoog sociaal minimum, hoog laag inkomen, gemiddeld werkloosheid
- e= laag sociaal minimum, gemiddeld laag inkomen, laag werkloosheid
- f= gemiddeld sociaal minimum, gemiddeld laag inkomen, hoog werkloosheid
- g= laag sociaal minimum, laag lage inkomen, gemiddeld werkloosheid

In Tabel 3 zijn de wijken per Categorie te zien. Daarin is te zien dat de meeste Vogelaarwijken vallen binnen een categorie met een hoog percentage sociaal minimum en een hoog percentage laag inkomen, alleen het werkloosheidspercentage verschilt. Daarnaast zijn de andere twee Vogelaarwijken die niet binnen de categorie vallen gemiddeld in zowel het percentage sociaal minimum, percentage laag inkomen en percentage werkloosheid, dit zijn de wijken Presikhaaf Oost en Malburgen Oost-Noord.

Tabel 3 wijken verdeel per categorieën voor sociale zekerheid

A	B	C	D	E	F	G
Arnhemse Broek	Presikhaaf Oost	Velperweg e.o	Presikhaaf West	Schaarsbergen e.o	Spijkerkwartier	Rijkswaard
Klarendal	Malburgen Oost-Noord	Alteveer/Cranevelt	Malburgen West			
Geitenkamp	Centrum	Burgemeesterswijk/hoogkamp	Malburgen Oost Zuid			
	Sint Marten Sonsbeek	Klingelbeek e.o				
	Monikkenhuizen	Elden				
	Heijenoord/Lombok	Schuytgraaf				
	Vredenburg/Kronenburg					
	Elderveld					
	De Laar					

Segregatie- en verhuis-index

Volgens de literatuur moet herstructurering de segregatie in de wijk oplossen. De Vogelaarwijken zijn in de afgelopen jaren veel veranderd in de fysieke omgeving. Voor elke Vogelaarwijk is daarom gekeken of er sprake was voor segregatie en of deze ook verminderd is. Omdat de segregatie berekend kan worden voor een specifieke doelgroep met een kenmerk is voor de verschillende onderwerpen een berekening gemaakt met de twee verschillende indices. In Bijlage E zijn de uitkomsten van de segregatie- en verhuisindex van de Vogelaar wijken te zien. Voor de wijk Arnhemse Broek is wel een berekening gemaakt echter zijn voor deze wijk veel ontbrekende gegevens over het jaar 2015. De uitkomsten voor 2015 zijn daarom niet betrouwbaar genoeg om hier genoeg waarde aan te hechten, wel kunnen over de jaren 2009 en 2012 een oordeel geveld worden.

Als naar de verschillende tabellen gekeken wordt is niet in alle wijken duidelijk segregatie te vinden voor de onderwerpen percentage sociaal minimum, percentage laag inkomen en percentage werkloosheid. Binnen de wijken Klarendal en Presikhaaf west is alleen een lichte segregatie te zien voor het aantal huishoudens met een sociaal minimum en voor het aantal huishoudens met een laag inkomen als gerekend wordt met de segregatie-index. Voor de wijk Klarendal zakken de cijfers over de segregatie niet van de jaren 2009 tot 2015. In de wijk Presikhaaf West is de segregatie van deze zakt de segregatie van het sociaal minimum over de jaren maar voor de segregatie lage inkomen gaat de segregatie ver om hoog in 2012 deze zak weer in 2015. Als naar de verhuis-index voor deze wijken gekeken wordt zijn de uitkomsten niet zo hoog. Volgens de verhuis-index is dus geen sprake van segregatie in de wijken Klarendal en Presikhaaf West. De wijken Arnhemse Broek en Malburgen Oost-zuid zijn voor alle 3 de onderwerpen gesegregeerd volgens de segregatie-index. Voor het onderwerp sociaal minimum zakt over de gehele de segregatie in Malburgen Oost-zuid. Voor Arnhemse Broek zakt de segregatie van het huishoudens met een sociaal minimum, maar zoals al eerder benoemd is het jaar 2015 minder betrouwbaar voor de wijk Arnhemse Broek. Echter blijft wel het geval dat ook een segregatie daling is van 2009 naar 2012, de jaren van herstructurering. Voor het onderwerp aantal huishoudens met lage inkomens zakt de segregatie in Malburgen Oost-zuid, ook voor het onderwerp werkloosheid zakt de segregatie door de jaren heen. Voor de verhuis-index zijn de uitkomsten voor de wijk Arnhemse Broek redelijk hoog. Voornamelijk bij de onderwerpen Sociaal minimum en lage inkomen zijn de uitkomsten redelijk hoog, deze zakken behoorlijk in 2012. Voor de werkloosheid is het in de wijk precies omgekeerd, de uitkomsten zijn in 2009 niet hoog voor de verhuis-index maar gaan omhoog in 2012. Voor de wijk Malburgen Oost-zuid zijn de getallen binnen de verhuis-index helemaal niet hoog en is volgens deze index dus ook geen sprake van segregatie binnen de wijk. Voor de wijk Malburgen West is geen sprake van segregatie voor de onderwerpen als gerekend wordt met de segregatie-index, echter is wel sprake van segregatie als met de verhuis-index voor de werkloosheid gerekend wordt. Voor de wijken Presikhaaf Oost en Malburgen Oost-noord heeft is geen segregatie te zien met de uitkomsten van de verhuis-index maar wel een voor de lage inkomen in Presikhaaf Oost in 2009 en in 2012 in Malburgen Oost-noord voor de Werkloosheid.

Segregatie- en verhuis-index Arnhem

De segregatie is voor een aantal wijken in Arnhem gedaald, dit heeft niet meteen als gevolg dat de segregatie voor de hele stad is gedaald. Ook voor Arnhem is de segregatie- en de verhuisindex berekend in Tabel 4 zijn de uitkomsten van deze berekeningen te zien. Het zelfde als bij de wijken zijn de jaren 2009, 2012 en 2015 voor de berekening gebruikt. Tabel 4 geeft aan dat de segregatie in Arnhem voor de inkomensongelijkheid redelijk groot is, als deze gemeten wordt met de segregatie-index. De segregatie-index zakt opvallend in 2012 maar stijgt weer in 2015. Dit kan met verschillende aspecten te maken hebben. Het is dus niet vanzelfsprekend dat dit alleen te maken heeft met de verhuisbewegingen in Arnhem. De Verhuisindex is daarin tegen een stuk lager dan de segregatie-index. Maar deze zakt van 2009 naar 2015. Ook de lage inkomens is sprake van segregatie als gerekend wordt met de segregatie-index, de resultaten dalen wel door de jaren een klein beetje. Terwijl de verhuis-index geen segregatie aangeeft en de uitkomsten bijna gelijk blijven. De werkloosheid geeft bijna geen segregatie aan voor de stad Arnhem zowel bij de segregatie-index als de Verhuis-index niet. Bij beide indices zit de zelfde lichte schommeling in van 2009 naar 2012 iets omhoog, om vervolgens in 2015 weer te zakken.

Tabel 4 Segregatie in Arnhem sociale zekerheid

Arnhem	2009	2012	2015
<i>Segregatie index Sociaal minimum</i>	0,24145	0,212807	0,238128
<i>Verhuis-index Sociaal minimum</i>	0,053378	0,051506	0,050352
<i>Segregatie index Laag inkomen</i>	0,25643	0,231689	0,23335
<i>Verhuis-index Laag inkomen</i>	0,056014	0,051882	0,056808
<i>Segregatie-index Werkeloos</i>	0,098942	0,103878	0,081544
<i>Verhuis-index Werkeloos</i>	0,004045	0,005583	0,005555

Etniciteit

Het onderwerp etniciteit zal uitgebreider behandeld worden in het rapport dan de twee voorgaande onderwerpen fysieke leefomgeving en sociale zekerheid. De reden hiervoor is dat de SPSS-analyse voornamelijk gebaseerd zal zijn op de allochtonen bevolking van Arnhem, door een gebrek aan data over de andere onderwerpen. Daarom is een uitgebreider beeld voor de etniciteit goed om te hebben om de vervolg analyse zo volledig mogelijk te kunnen maken.

Niet westerse allochtonen

Als gekeken wordt naar het percentage niet-westerse allochtonen zijn een aantal wijken die boven gemiddeld score in Arnhem. Zoals te zien is in Tabel 5 zijn de percentages niet-westerse allochtonen voor veel Vogelaarwijken erg hoog. Daarnaast zijn de wijk Vredenburg/Kronenburg een wijk waar ook een hoger percentage niet-westerse allochtonen geconstateerd kan worden. Bijna bij alle wijken is het percentage niet-westerse allochtonen gestegen, behalve bij 4 wijken; Sint Marten/Sonsbeek (-1%), Malburgen-West (-1%), Klarendal (-3%) en Malburgen Oost-Noord (-3%). Andere opvallendheden in de percentage stijging van de niet-westerse allochtonen is ver boven gemiddelde percentagestijgingen in de wijken Centrum (6%), Presikhaaf-West (8%), Schuytgraaf (8%) en Elden (12%). Voornamelijk bij Elden is het opvallend dat de grootste stijging plaats vond van 2016 naar 2017. Het percentage niet-westerse allochtonen kan specifiek uitgesplitst worden in Marokkanen, Turken, Surinamers, Nederlandse Antillen en Aruba en Overig niet-westers. Het aantal Antilianen en Arubanen zijn over het algemeen goed verdeeld in Arnhem, alleen de wijk Malburgen-West heeft een groter aandeel inwoners uit de Nederlandse Antillen en Aruba. De Surinamers zijn in Arnhem in de wijken Arnhemse Broek, Presikhaaf-West, Malburgen Oost-Noord en Malburgen Oost-Zuid relatief gezien meer vertegenwoordigd dan in andere wijken. Echter zijn deze percentage niet veel hoger dan in de andere wijken. Ook hier kan dan ook weer gesteld worden dat de Surinaamse bevolking goed verdeeld is over de Arnhem. Als naar het percentage Marokkanen in Arnhem gekeken wordt zijn een aantal wijken over vertegenwoordigd. Namelijk de wijken Presikhaaf-west, Malburgen-West, Malburgen Oost-Noord, Malburgen Oost-Zuid. Opvallend is dat deze ver boven het gemiddelde van Arnhem liggen. Voornamelijk de wijk Presikhaaf-West is gegroeid in het percentage Marokkanen terwijl in de andere wijken dit percentage gedaald is. Deze gegevens zijn allemaal terug te vinden in bijlage F.

In Tabel 5 zijn de percentages over de niet-westerse allochtonen van de wijken van Arnhem te zien. Deze zijn ook weer duidelijk opgesplitst in de Vogelaarwijken en niet Vogelaarwijken. Aan de hand van deze percentages is ook weer een boxplot gemaakt om een goede verdelingen te kunnen maken in laag, gemiddeld en hoog percentage niet-westerse allochtonen.

Tabel 5 Percentage niet-westerse allochtonen Arnhemse wijken

Niet westerse allochtonen	2007	2012	2017		2007	2012	2017
Vogelaarwijken				Niet Vogelaarwijken			
Arnhemse Broek	31,9	33,2	33,8	Centrum	9,1	10,9	14,9
Presikhaaf-West	40,4	45,2	48,2	Spijkerkwartier	12,9	13,6	14,8
Presikhaaf-Oost	16,6	18,7	21,1	St. Marten/Sonsbeek	10,4	9,6	9,7
Klarendal	27,1	24,8	23,6	Velperweg e.o	4,4	5,2	6,9
Malburgen West	36,7	36,5	35,4	Alteveer/Cranevelt	3,2	3,3	3,8
Malburgen Oost-Noord	32	25,9	28,7	Geitenkamp	14,7	15	14,5
Malburgen Oost-Zuid	41,7	41,5	43,9	Monnikenhuizen	6,1	7,1	9,1
Categorie 1: laag percentage niet westerse allochtonen. Categorie 2: Gemiddeld percentage niet westerse allochtonen. Categorie 3: Hoog percentage niet westerse allochtonen.				Burgemeesterswijk/Hoogkamp	3,7	4,4	4,6
				Schaarsbergen e.o	3,9	3,1	3,6
				Heijenoord/Lombok	6,8	7,3	8,5
				Klingelbeek e.o	4,5	3,6	4,8
				Vredenburg/Kronenburg	18,9	22,2	24,3
				Elden	2,2	3,3	13,8
				Elderveld	11,1	13,7	14,5
				De Laar	11,4	12,9	14
				Rijkerswoerd	13,8	16,6	18
				Schuytgraaf	9,2	13,5	16,9

Boxplot

De verdeling die voor de verschillende jaren is gemaakt is gebaseerd op 3 verschillende boxplots zodat een relatief gezien kan worden voor het specifieke jaar. Als voor heel de stad het aantal niet westers allochtonen is toegenomen dan kan zo zijn dat de categorieën die op basis van de cijfers uit 2007 zijn opgemaakt niet meer van toepassing zijn in 2017. In Tabel 6 zijn de gegevens van de boxplots te vinden. Categorie 1 is het percentage minimaal tot aan het percentage q1, categorie 2 is het percentage q1 tot aan q3 en categorie 3 is het percentage q3 tot aan maximaal.

Tabel 6 Boxplot niet-westerse allochtonen

	2007	2012	2017
minimaal	2,2	3,1	3,6
q1	5,7	6,625	8,95
mediaan	11,25	13,55	14,65
q3	20,95	22,85	23,775
maximaal	41,7	45,2	48,2

In Tabel 7 zijn de wijken verdeeld in de verschillende Categorieën. Alle Vogelaarwijken behalve Presikhaaf Oost zijn in categorie 3 geplaatst, dit betekend dat de Vogelaarwijken relatief gezien een hoog percentage niet westerse allochtonen hebben. Ondanks dat de wijken in verschillende categorieën toe gedeeld zijn, zijn voor de wijken Vredenburg/Kronenburg en Elden de categorie 1 en 2 niet zo duidelijk deze stijgen allebei door de jaren heen een categorie. Dit betekend voor Vredenburg/Kronenburg dat deze wijk naar categorie 3 gaat en voor Elden dat deze naar categorie 2 gaat in de jaren 2012 naar 2017 toe. De wijk Heijenoord/Lombok is achteruit gegaan en het percentage niet westerse allochtonen, dit betekend dat deze wijk van categorie 2 naar categorie 1 gaat in de jaren 2012 naar 2017. In de tabel zijn sommige wijken dubbel te zien. Als de wijk tussenhaakjes staat dan is dit de vorige categorie van de wijk.

Tabel 7 Wijken per categorie verdeeld niet-westerse etniciteit.

Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3
Velperweg e.o	Presikhaaf Oost	Arnhemse Broek
Alteveer/Cranevelt	Centrum	Presikhaaf West
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Spijkerkwartier	Klarendal
Schaarsbergen e.o	Sint Marten/Sonsbeek	Malburgen West
Klingelbeek e.o	Geitenkamp	Malburgen Oost-Noord
Heijenoord/Lombok	Monnikenhuisen	Malburgen Oost-Zuid
(Elden)	Elden	Vredenburg/Kronenburg
	Elderveld	
	De Laar	
	Rijkswoord	
	Schuytgraaf	
	(Heijenoord/Lombok)	
	(Vredenburg/Kronenburg)	

Segregatie- en verhuis-index niet westerse allochtonen

Om te kijken of de segregatie van het aantal niet westerse allochtonen is gedaald in de Vogelaarwijken van Arnhem is de segregatie- en de verhuis-index berekend. In Tabel 8, Tabel 9, Tabel 10, Tabel 11, Tabel 12, Tabel 13 en Tabel 14, zijn de uitkomsten van de segregatie- en verhuis-index te zien.

Binnen Arnhemse Broek en Klarendal is duidelijk sprake van segregatie voor de niet westerse allochtonen. Voor Klarendal is in de periode 2007-2012 de segregatie van de niet westerse allochtonen in de wijk omhooggegaan, dit is in 2017 minder maar nog steeds meer dan in 2007.

Tabel 8 Segregatie Klarendal

Klarendal	2009	2012	2017
<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,220018206	0,287036083	0,241138046
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,095	0,109832155	0,091862707

Voor Arnhemse Broek is in de periode 2007-2017 elk jaar de segregatie van de niet westerse allochtonen elke keer om laag gegaan. Als gekeken wordt naar de verhuis-index gaat ook in Klarendal met deze index van 2007 tot 2012 een stukje omhoog en in 2017 iets omlaag. Deze index zakt in totaal wel van 2007 naar 2017. De verhuis-index laat niet een grote vorm van segregatie zien in de wijk Klarendal. Voor Arnhemse broek laat de verhuis-index in 2007 bijna geen segregatie zien, maar in 2017 is wel een lichte vorm van segregatie te zien.

Tabel 9 Segregatie Arnhemse Broek

Arnhemse Broek	2009	2012	2017
<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,215721483	0,212986288	0,200534759
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,066061644	0,109971284	0,133935685

In Malburgen Oost-zuid en is in 2007 een lichte vorm van segregatie te zien bij de segregatie-index uitkomst, echter dalen deze uitkomsten van de segregatie-index dalen in de jaren naar 2017. Voor de verhuis-index geeft deze aan dat er lichte vorm van segregatie is en dat deze stijgt van 2007 naar 2017. Ook geeft de verhuis-index voor de wijk Malburgen West een vorm van segregatie aan, deze segregatie uitkomsten dalen naar 2017 toe.

Tabel 10 Segregatie Malburgen Oost-zuid

Malburgen Oost zuid	2009	2012	2017
<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,118843492	0,075671797	0,044651411
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,146666667	0,126941222	0,119332829

Tabel 11 Segregatie Malburgen West

Malburgen West	2009	2012	2017

<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,060402679	0,051924137	0,036688663
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,185	0,185	0,149238782

De resultaten voor de segregatie berekening voor de wijken Presikhaaf west en Malburgen Oost noord geven voor zowel de segregatie-index als de verhuis-index in de jaren 2007 en 2012 geen vorm van segregatie aan. Er moet wel gelet worden op de stijging die vanaf 2012 plaatst vind voor de vorming van segregatie. Dit zelfde geldt ook voor de wijk Presikhaaf oost. In 2007 en 2012 is nog een signalen voor segregatie bij beide indices, echter geeft de verhuisindex wel een lichte verhoging aan in 2017.

Tabel 12 Segregatie Presikhaaf West

Presikhaaf West	2009	2012	2017
<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,02970605	0,056432876	0,113822334
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,05452603	0,056641698	0,078827733

Tabel 13 Segregatie Malburgen Oost-noord

Malburgen Oost noord	2009	2012	2017
<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,070693079	0,0625061	0,122700221
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,03	0,025	0,041120588

De lage uitkomsten voor beide indices zijn ook te zien in Presikhaaf west in de jaren 2007 en 2012. Dit betekend dat in 2007 en 2012 is nog een signalen voor segregatie te zien was, echter geeft de verhuisindex wel een lichte verhoging aan in 2017.

Tabel 14 Segregatie Presikhaaf Oost

Presikhaaf Oost	2009	2012	2017
<i>Segregatie index Niet westerse allochtonen</i>	0,019778282	0,093594273	0,012032158
<i>Verhuis-index Niet westerse allochtonen</i>	0,068020672	0,070236079	0,111800395

Als deze percentage weer berekend worden voor de niet-westerse allochtonen, voor de segregatie-index en de verhuis-index, wordt gezien dat de segregatie-index een redelijk hoog percentage van segregatie aangeeft, namelijk 37%. De verhuis-index geeft een minder hoog percentage aan maar dit is in verhouding met de eerdere uitkomst van de inkomenssegregatie ook een redelijk hoog percentage van 11%. In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de twee berekeningen te zien over de jaren 2007, 2012 en 2017. Als naar een meer gedetailleerd niveau naar de uitslagen gekeken wordt zijn voornamelijk de wijken: Presikhaaf West en Malburgen West zeer opvallend. Deze liggen ver boven het gemiddelde bij allebei de berekening. Niet alleen zijn deze wijken bij de segregatie- en verhuis-index opvallend, deze wijken zijn ook al eerder benoemd bij de niet berekende percentages. In Tabel 15 zijn de uitkomsten van de segregatie- en verhuisindex te zien. Voor de segregatie niet westerse allochtonen is de stad Arnhem niet verandert als naar de berekening gekeken wordt.

Tabel 15 Etnische segregatie Arnhem

Segregatie index Arnhem totaal

	Segregatie-index 2007	Verhuis-index 2007	Segregatie-index 2012	Verhuis-index 2012	Segregatie-index 2017	Verhuis-index 2017
<i>Segregatie index Arnhem totaal</i>	0,37	0,11	0,32	0,10	0,37	0,11

Westerse Allochtonen

Naast niet westerse allochtonen zijn in Arnhem ook westerse allochtonen aanwezig. In Tabel 8 is het percentage westerse allochtonen in de verschillende wijken van Arnhem te zien. Deze zijn net als de vorige tabel opgesplitst in de Vogelaarwijken en niet Vogelaarwijken. In de tabel is duidelijk te zien dat de percentage van alle jaren dichtbij elkaar liggen voor alle wijken. De wijken zijn daarom niet meer opgedeeld in categorieën doormiddel van de boxplot methode er kan namelijk gesteld worden dat op het gebied van percentage de wijken evenredig aan elkaar zijn voor het aantal westerse allochtonen.

Tabel 16 Percentage westerse allochtonen Arnhem

Westerse Allochtone achtergrond	2007	2012	2017		2007	2012	2017
Vogelaarwijken				Niet Vogelaarwijken			
Arnhemse Broek	10,7	11,5	11,6	Centrum	16,0	16,6	15,7
Presikhaaf-West	10,6	10,6	10,1	Spijkerkwartier	12,9	13,2	13,2
Presikhaaf-Oost	11,1	11,4	11,7	St.Marten/Sonsbeek	11,2	11,7	12,0
Klarendal	9,7	10,8	11,2	Velperweg e.o.	10,1	10,2	10,3
Malburgen-West	9,9	10,2	11,7	Alteveer/Cranevelt	11,1	11,1	10,6
Malburgen-Oost (Noord)	9,8	11,6	10,4	Geitenkamp	9,5	9,8	10,5
Malburgen-Oost (Zuid)	10,2	10,5	10,0	Monnikenhuizen	11,8	12,4	10,6
				Burgemeesterswijk/Hoogkamp	11,1	11,6	11,0
				Schaarsbergen e.o.	10,6	10,1	10,2
				Heijenoord/Lombok	10,9	10,7	11,4
				Klingelbeek e.o.	9,8	11,6	10,6
				Vredenburg/Kronenburg	14,0	13,9	13,9
				Elden	7,5	8,8	8,9
				Elderveld	12,7	11,9	12,1
				De Laar	12,5	12,4	12,1
				Rijkerswoerd	12,2	11,8	12,2
				Schuytgraaf	8,5	9,5	10,1

Segregatie- en verhuis-index westerse allochtonen

Het overeen komen van de zelfde percentages hoeft niet meteen te betekenen dat er geen sprake is van segregatie, om hier zeker van te zijn is voor de Vogelaarwijken ook voor de westerse allochtonen de segregatie- en verhuis-index berekend. De uitkomsten van de segregatie- en verhuis-index zijn te zien in bijlage G. In de uitkomsten is dan ook goed te zien dat voor de westerse allochtonen geen sprake is van segregatie in de Vogelaarwijken voor zowel de segregatie-index als de verhuis-index.

Segregatie- en verhuis-index

Omdat in de wijken geen sprake is van segregatie hoeft dit ook weer niet te betekend dat dit ook voor Arnhem als stad in zijn geheel geldt. Daarom is voor Arnhem tevens weer met de segregatie- en verhuis-index de segregatie voor de westerse allochtonen uitgerekend. Voor de westerse allochtonen is in Arnhem een gelijke verdeling. Volgens de bereken is binnen de gemeenschap van de westerse allochtonen bijna geen sprake van segregatie. Zowel niet bij de Segregatie-index en de verhuis-index. De berekende cijfers die uit hieruit komen zijn zeer laag. In Tabel 17 zijn de uitkomsten te zien van de berekende segregatie voor de Westerse Allochtonen.

Tabel 17 Segregatie Arnhem westerse allochtonen

Segregatie index		Westerse Allochtonen				
Arnhem totaal						
	segregatie-index 2007	Verhuis-index 2007	Segregatie-index 2012	Verhuis-index 2012	Segregatie-index 2017	Verhuis-index 2017
Segregatie index	0,06	0,01	0,05	0,01	0,05	0,01
Arnhem totaal						

Categorieën

Doordat de wijken verschillende keren in categorieën zijn verdeeld kan gekeken worden welke wijken vaak overeenkomen in dezelfde categorie. In Tabel 18 zijn de wijken onder elkaar gezet met de verschillende categorieën erachter zodat een overzicht verschaft wordt van de verschillende verdelingen. De wijken zijn opnieuw duidelijk verdeeld in de Vogelaarwijken en niet Vogelaarwijken.

Tabel 18 Wijken met Categorieën

Wijken	Fysieke ruimte	Sociale zekerheid	Etniciteit
Vogelaarwijken			
Arnhemse Broek	A1	A	3
Presikhaaf-West	A1	D	3
Presikhaaf-Oost	C1	B	2
Klarendal	A1	A	3
Malburgen-West	C2	D	3
Malburgen-Oost (Noord)	B2	B	3
Malburgen-Oost (Zuid)	C2	D	3
Niet Vogelaarwijken			
Centrum	A2	B	2
Spijkerkwartier	A2	F	2
St.Marten/Sonsbeek	A3	B	2
Velperweg e.o.	C3	C	1
Alteveer/Cranevelt	C4	C	1
Geitenkamp	C2	A	2
Monnikenhuizen	C1	B	2
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	C3	C	1
Schaarsbergen e.o.	B4	E	1
Heijenoord/Lombok	C1	B	1
Klingelbeek e.o.	C3	C	1
Vredenburg/Kronenburg	C1	B	3
Elden	B3	C	2
Elderveld	C1	B	2
De Laar	B1	B	2
Rijkerswoerd	B1	G	2
Schuytgraaf	B4	C	2

Als te zien is in de tabel zijn de Vogelaarwijken op bepaalde vlakken redelijk gelijk. Zo hebben de meeste Vogelaarwijken de categorie A1 of C2. De Vogelaarwijken met A1 zijn de wijken met veel meergezinswoningen, lage woningwaarde en veel sociale huurwoningen. De Wijk met C2 zijn de wijken met een gemiddeld aantal, meergezinswoningen en sociale huurwoningen en een gemiddeld woningwaarde. Daarnaast hebben de Vogelaarwijken voornamelijk categorie A of D als sociale zekerheid het enige verschil tussen deze twee categorieën is de hoogte van het percentage aantal werkelozen. Categorie A heeft meer werkeloosheid in de wijk als categorie D. Daarnaast hebben allebei de categorieën een hoog percentage huishoudens rond het sociaal minimum en een hoog

percentage aan huishoudens met lage inkomens. Als het gaat om de etniciteit hebben de Vogelaarwijken bijna allemaal de categorie 3. Dit betekent een hoog percentage etniciteit.

Leefbaarheid

In Nederland wordt de leefbaarheid van buurten, wijken en gemeenten gemeten doormiddel van de Leefbaarometer. In eerste instantie was er de Leefbaarometer 1.0, hierin werd de leefbaarheid gemeten in 6 verschillende dimensies namelijk: bevolkingssamenstelling, woningvoorraad, sociale samenhang, publieke ruimte, veiligheid en voorzieningen. Tegenwoordig bestaat de Leefbaarometer 2.0 deze meet de leefbaarheid in wijken in 5 dimensies: woningen, veiligheid, bewoners, fysieke omgeving en voorzieningen. De verschillende dimensie lijken qua naamgevingen op elkaar maar zijn niet met elkaar te vergelijken (Uyterlinde & van der Velden, 2017). Ook voor de wijken in Arnhem is deze leefbaarometer berekening uitgevoerd. Met de leefbaarometer kan goed gezien worden hoe wijken zich ontwikkelen. Om de voortgang van de Vogelaarwijken te bekijken is gekeken op de leefbaarometer. In Figuur 2 Score Leefbaarometer is te zien hoe de Vogelaarwijken en de andere wijken van Arnhem score en zich ontwikkeld hebben. Op de x-as zijn de ontwikkelingen van de wijken aangegeven. De 0 lijn staat voor geen ontwikkeling waar alle wijken links van de 0 achteruit zijn gegaan zijn en alle wijken rechts van de 0 lijn vooruitgegaan in de periode 2012-2016. De periode 2012-2016 is gebruikt omdat deze data beschikbaar was. De precieze waarde van het jaar 2008 is niet terug te halen. Hier is allen de waardering in de 10 puntschaal terug te zien (Zeer onvoldoende, ruim onvoldoende, onvoldoende, zwak, voldoende, ruim voldoende, goed, zeer goed en uitstekend). Op de y-as is de waardering uit het jaar 2016 te zien. De middenlijn die getrokken is, is het gemiddelde van Arnhem. Daarnaast is nog een lijn getrokken die aangeeft hoever de wijk boven of onder het gemiddeld van de stad score.

Figuur 4 Score Leefbaarometer

De Vogelaarwijken zijn de spreidingsdiagram aangegeven in de blauwe kleur. Als naar de cijfers van leefbaarometer gekeken worden en daarmee naar de spreidingsdiagram blijven de Vogelaarwijken in 2016 nog steeds minder score. Aan de Vogelaarwijken kan de wijk Geitenkamp ook als een van de slecht scorende wijken op de leefbaarometer gezet worden. Alleen Klarendal en Presikhaaf West zijn de afgelopen jaren vooruit gegaan op hun score voor de andere Vogelaarwijken zijn de scores nog steeds gedaald. Als specifiek naar de score van de Vogelaarwijken gekeken wordt dan daalt Arnhemse broek het meeste. De Vogelaarwijken zijn samen met de wijk Geitenkamp de slechtst scorende wijken in Arnhem.

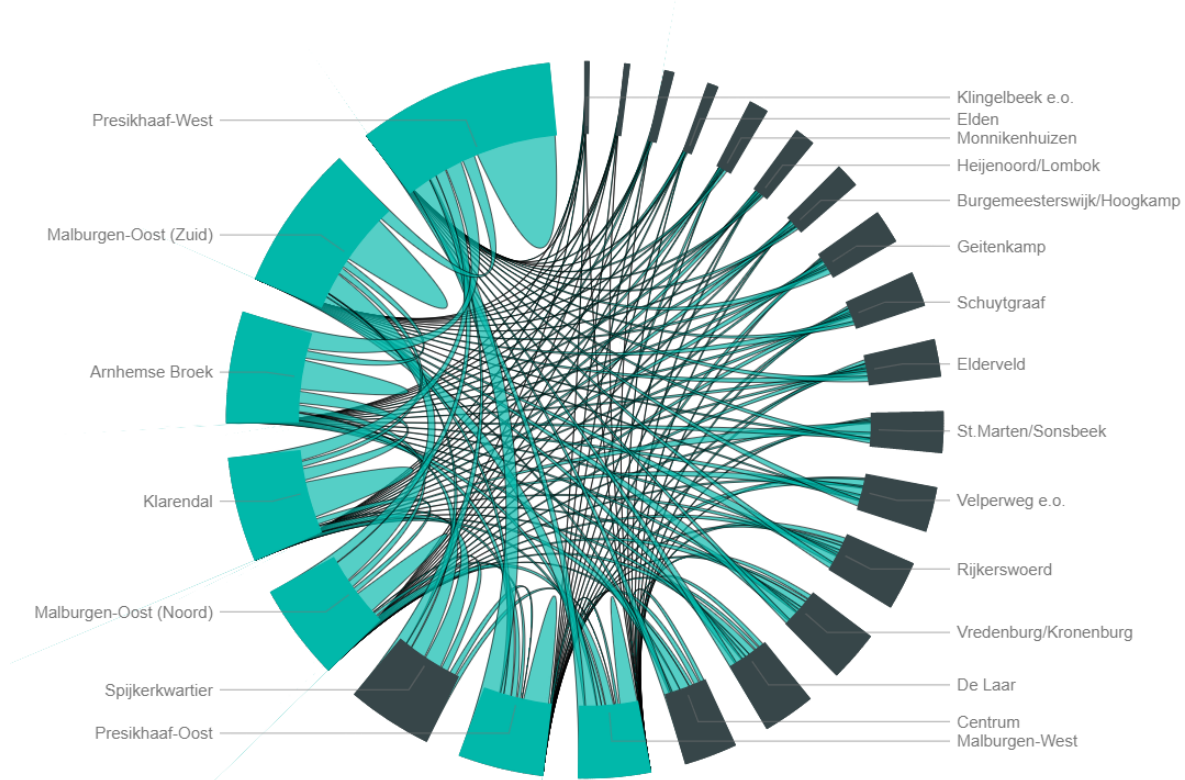
3.5 Verhuisbewegingen

Bovenstaand is de segregatie van persoon kenmerken voor Arnhem bekeken en voor de verschillende wijken in Arnhem. Daarnaast kan nog gekeken worden of verhuispatronen gezien kunnen worden in de verhuisbewegingen door de jaren heen. Onderstaand zijn alleen opmerkelijk heden benoemd die te vinden zijn in de cijfers voor alle wijken van Arnhem.

In Figuur 5 Herkomst Verhuisbewegingen 2007-2017 is te zien in welke jaren de meeste verhuisbewegingen hebben plaats gevonden in Arnhem. De grootste jaren zijn voornamelijk 2007, 2008 en 2009, waarbij 2008 de grootste is. Dit zijn dan ook tevens de jaren van de grootste herstructureringen in Arnhem. Bij alle drie deze jaren in Presikhaaf West vaak de grootste wijk waaruit de meeste verhuisbewegingen komen. Daarnaast heeft Spijkerkwartier en Malburgen Oost zuid al deze jaren ook veel verhuisbewegingen. In afbeelding x is ook te zien dat naast de jaren 2007, 2008 en 2009, de vier aansluitende jaren 2014 tot en met 2017 jaren zijn met veel verhuisbewegingen. Hier heeft voornamelijk het Spijkerkwartier, Arnhemse broek en Centrum een grote rol in de hoeveelheid verhuizingen.

Verhuizen naar een Vogelaarwijk

Voor de hele periode van 2007 tot aan 2017 is een afbeelding gemaakt om beter inzicht te verwerven in de verhuisstromen die hebben plaats gevonden. In Figuur 5 Verhuisbewegingen 2007-2017 is de hoeveelheid verhuizing per wijk aangegeven. De figuur geeft het aantal verhuizing weer dat vanuit een wijk verhuizen naar een Vogelaarwijk toe. Te zien is in de figuur dat veel verhuizingen vanuit een Vogelaarwijk ook weer naar een Vogelaarwijk terug verhuizen. De meeste verhuizing naar een Vogelaarwijk komen dus uit een andere Vogelaarwijk. De minste verhuizing naar een Vogelaarwijk komen uit de wijk Klingelbeek e.o.

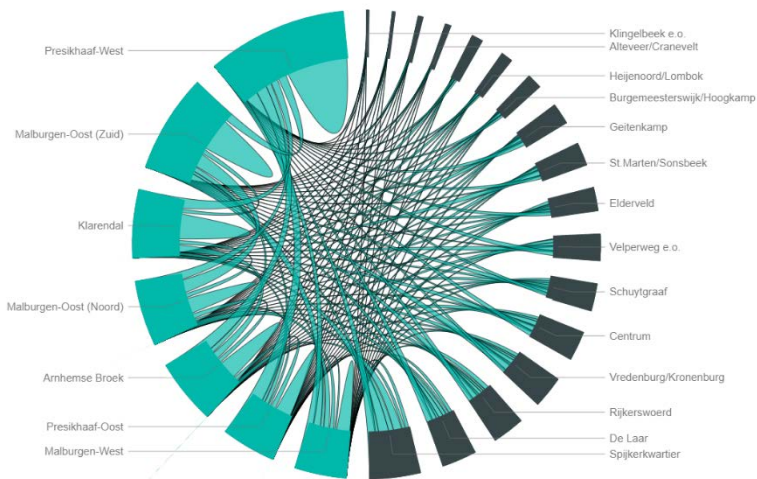

Figuur 5 Herkomst Verhuisbewegingen 2007-2017

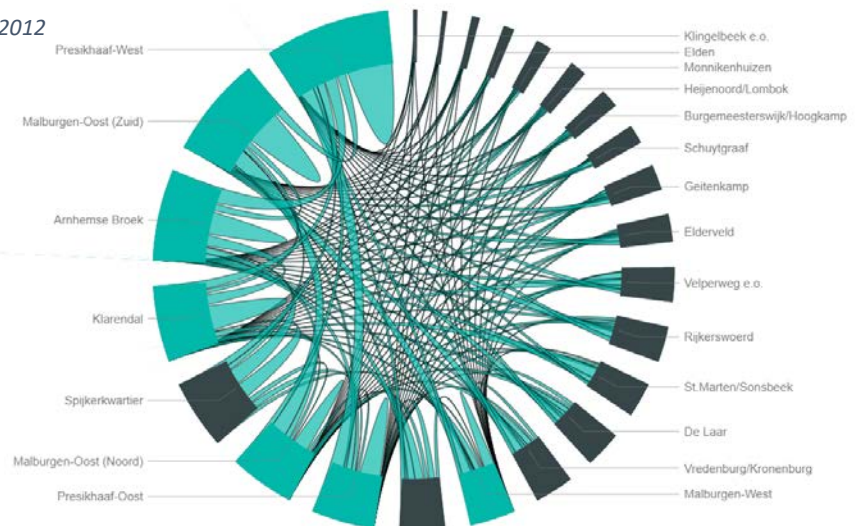
Verschillen tijdens en na de Herstructurering

In Figuren 6 en 7 zijn de verhuisbewegingen met als bestemming een Vogelaarwijk gevisualiseerd. Eerst is in figuur 6 de verhuisbeweging tijdens de herstructurering te zien, dit was in de jaren 2007-2012. Daarna in figuur 7 de verhuisbewegingen na de herstructurering, ofwel 2013 tot en met 2017. Er zijn geen absolute getallen weergegeven, het gaat hier om de verhoudingen tussen de verhuisbewegingen. Zo blijft de vergelijking passend ondanks dat de periodes niet gelijk zijn.

Uit deze figuren blijkt dat tijdens de herstructureringsperiode het grootste aantal aan verhuizers die naar een Vogelaarwijk verhuisde uit een ander Vogelaarwijk kwamen. In de jaren na de herstructurering is een verschuif beweging te zien. Minder mensen verhuisde uit Presikhaaf-West en Malburgen Oost-zuid naar een ander Vogelaarwijk. Daarnaast verhuisde ook steeds meer uit het Spijkerviertel en centrum naar een Vogelaarwijk toe. Het aandeel uit andere wijken werd na de herstructurering dus groter.

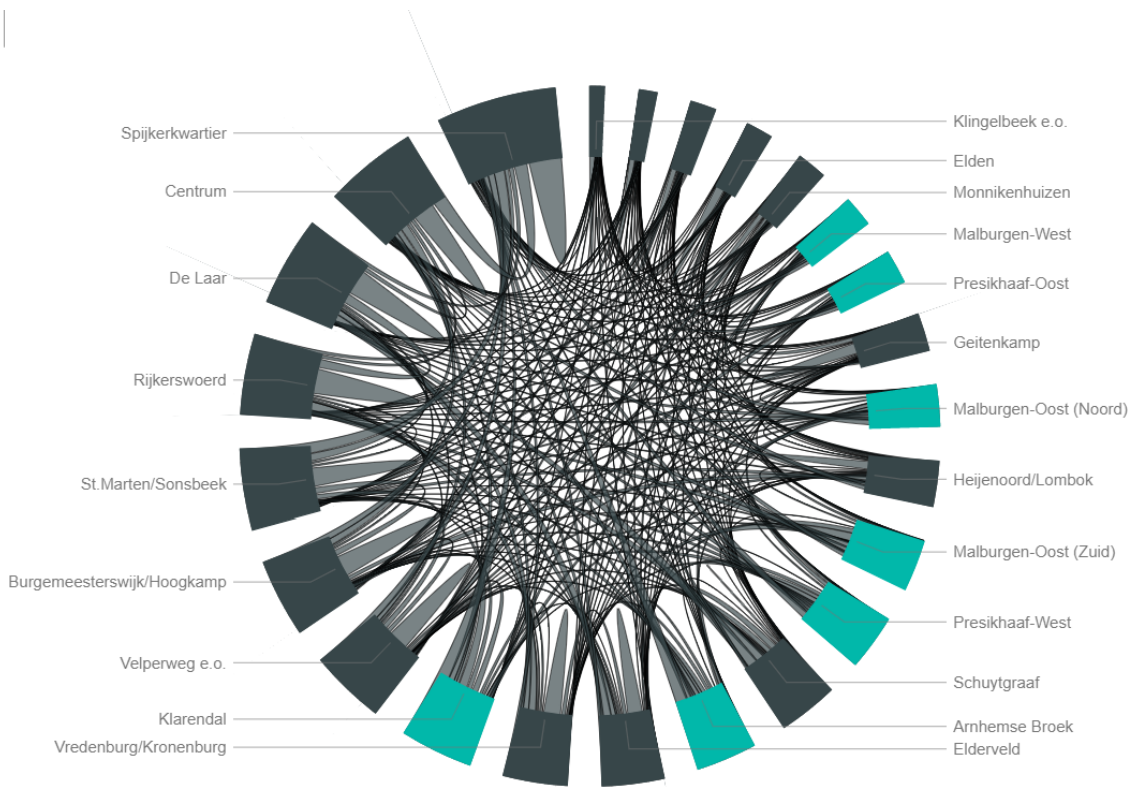
Figuur 6 Verhuisbeweging naar een Vogelaarwijk 2007-2012

Figuur 7 Verhuisbewegingen naar een Vogelaarwijk 2013-2017

3.6 Wegtrekken uit een Vogelaarwijk

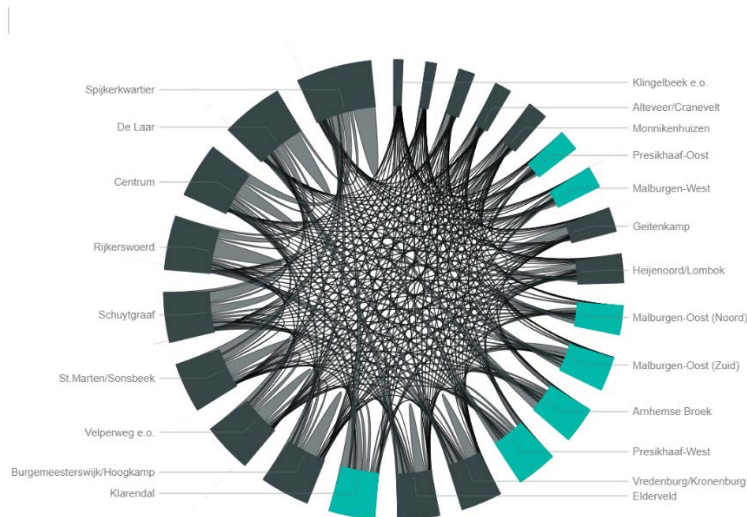
Naast het zien voor welke mensen naar een Vogelaarwijk toe trekken is het ook interessant om te kijken waar de mensen uit de Vogelaarwijk het meeste naar toe verhuizen. In Figuur 8 is te zien waar de mensen vandaan komen die niet naar een Vogelaarwijk vertrekken. Zo is goed te zien dat toch nog een groot aantal mensen die uit Klarendal verhuizen niet naar een Vogelaarwijk verhuizen. Daarnaast is ook te zien dan voor de wijken uit Malburgen maar een kleine hoeveelheid niet naar een Vogelaarwijk verhuizen. Deze mensen blijven dus veelal in de wijk of gaan veel naar andere Vogelaarwijken toe. Dit zelfde geldt voor de wijken Presikhaaf Oost en West.

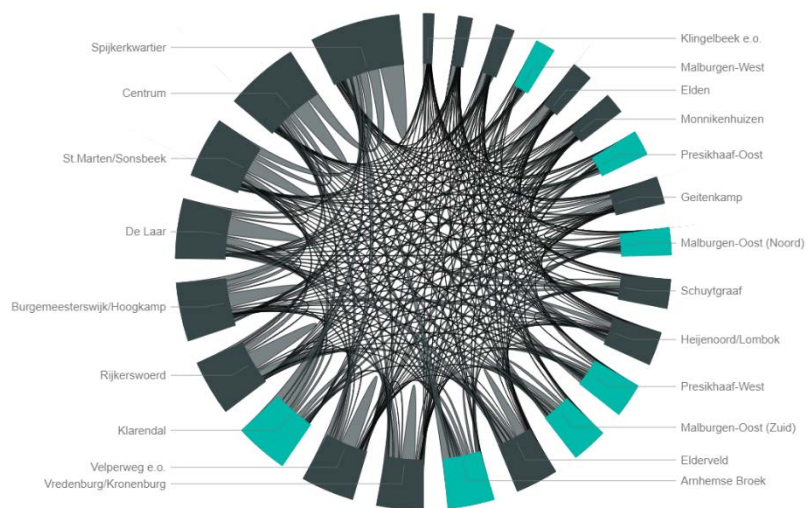
Figuur 6 Verhuizen naar een niet Vogelaarwijk

Verschillen tijdens en na de Herstructurering

Ook voor de verhuizen naar een niet Vogelaarwijk is de tijdsperiode weer opgesplitst in tijdens de herstructurering en na de herstructurering. De veranderingen zijn te zien in Figuur 9 en Figuur 10. Hieruit kan een gezien worden dat na de herstructurering meer mensen vanuit Vogelaarwijken verhuisde naar andere wijken. Voor de wijken Klarendal, Presikhaaf West en Arnhemse broek is de grootste toename in meer verhuizing naar niet Vogelaarwijken toe. Een afname van verhuizing naar niet Vogelaarwijken is te zien voor de wijk Malburgen West.

Figuur 7 Verhuizen naar niet Vogelaarwijken 2007-2012

Figuur 8 Verhuizen naar een niet Vogelaarwijk 2013-2017

Hoofdstuk 4: Arnhem en de verhuisbewegingen op basis van Etniciteit

Zoals al eerder vermeld is er weinig verandering in de segregatie van Arnhem op stadniveau. Om een beter beeld te krijgen van de verhuisbewegingen in combinatie met de etnische segregatie wordt een multinomiale logistische regressie analyse gemaakt. Dit wordt gedaan zodat gekeken worden of de etniciteit van een verhuizer effect heeft op de keuze voor een bepaald wijk categorie. De wijkcategorieën die eerder benoemd zijn in hoofdstuk 2 in Tabel 3 wijken verdeel per categorieën voor sociale zekerheid worden gebruikt voor de multinomiale logistische regressie. Om te kijken hoe de sociale zekerheid effect hebben op de keuze voor de volgende wijk. Dit wordt ook gedaan voor de wijkcategorieën die uit hoofdstuk 2 Tabel 7 Wijken per categorie verdeeld niet-westerse etniciteit. Dit zodat gekeken kan worden of de vorige wijk met een hoge etniciteit effect heeft op de volgende wijk. De data die verzameld is, is afkomstig van de gemeente Arnhem zelf. De analyse is daar ter plaatst uitgevoerd. De analyse zal uiteindelijk de kans kunnen voorspellen dat mensen uit een wijkcategorie kiezen voor een andere wijk categorie en of etniciteit daar nog effect op heeft.

Uit de analyse wordt bepaald of etniciteit de keuze voor een bepaalde wijk beïnvloed en of de herkomst wijk de keuze voor de nieuwe wijk beïnvloed. Met andere woorden als iemand met een niet westerse achtergrond verhuist vanuit een wijk met een hoog percentage niet westerse allochtonen zal deze dan ook sneller kiezen voor een wijk met een hoog percentage niet westerse allochtonen dan iemand uit dezelfde herkomst wijk met een autochtonen of een westerse allochtonen achtergrond?

Voor de analyse zijn de volgende soorten data verzameld:

- Etniciteit van een persoon
- Vorig woonlocatie
- Verhuisde woonlocatie

Daarmee is voor de etniciteit van de persoon gekozen voor een onder verdeling van 3 categorieën:

- Autochtonen achtergrond
- Niet westerse allochtonen achtergrond
- Westerse allochtonen achtergrond

Tijdens de multinomiale logistische regressie is geen rekening gehouden met andere persoonskenmerken en de kernmerken van een wijk. Des al niet te min kunnen andere persoonskenmerken de keuze voor een bepaalde wijk sterk beïnvloeden en heeft niet alleen etniciteit effect op de volgende woonplaats. In het model worden twee verklarende variabele gebruikt dit zijn de herkomst wijk en de etniciteit.

4.1 Keuze Vogelaarwijken

Als eerste zal berekend worden hoe groot de kans is dat een verhuizer uit de ene Vogelaarwijk verhuist naar een Vogelaarwijk. Om te kunnen rekenen met de data in SPSS is de nummering 1 gehangen aan wel Vogelaarwijken en voor de niet Vogelaarwijken is de nummering 2 gebruikt.

In Tabel 21 zijn de uitkomsten van de analyse te zien die met SPSS gemaakt is. Als referentie kader is de kans ten opzichte van wel het kiezen voor een Vogelaarwijk gebruikt. Voor de eerste analyse wordt een binominale logistische regressie analyse gebruikt. Dit omdat er maar twee keuze mogelijkheden zijn: ja, het verhuizen naar een Vogelaarwijk of nee, niet verhuizen naar een Vogelaarwijk.

In Tabel 19 is te zien dat een leeg model waar nog geen uitkomsten zijn ingevuld geeft al een voorspelling van 57,7% waar het ingevulde model net iets beter een voorspelling kan geven van 67,4% te zien in Tabel 20. Als gekeken wordt naar de uitkomst voor het ingevulde model, is het ingevulde model significant. Daarnaast is de kan ook worden afgelezen in Tabel 21 dat de kans dat iemand naar een Vogelaarwijk verhuist als de vorige woon wijk ook een Vogelaarwijk was 4,06 keer zo groot als dat de vorige wijk waarin deze persoon woonde geen Vogelaarwijk was.

Tabel 19 Percentage goede voorspelling leeg model

			Predicted		Percentage Correct
			Nieuwe Vogelaar ja	nee	
Step 0	Nieuwe Vogelaar	ja	0	54703	,0
		nee	0	74665	100,0
	Overall Percentage				57,7

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Tabel 20 Percentage goede voorspelling ingevuld model

			Predicted		Percentage Correct
			Nieuwe Vogelaar ja	nee	
Step 1	Nieuwe Vogelaar	ja	34159	20544	62,4
		nee	21687	52978	71,0
	Overall Percentage				67,4

a. The cut value is ,500

Tabel 21 Uitkomst binominale regressie kans vanuit een Vogelaarwijk naar een Vogelaarwijk

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Vorige Vogelaar	1,402	,012	13744,082	1	,000	4,062
	Constant	-1,856	,019	9332,297	1	,000	,156

a. Variable(s) entered on step 1: Vorige Vogelaar.

Ook kan de binominale logistische analyse ook gedraaid worden voor twee verschillende tijdvakken. Om te kijken of de kans groter was in de periode 2007-2012 dan in 2013-2017 dat iemand van een Vogelaarwijk naar een andere Vogelaarwijk verhuisde, is in Tabel 22 en Tabel 23 de uitkomsten van de binominale logistische regressie analyse gezet voor de twee verschillende periodes. Voor alle bij de periodes was het ingevulde model meer voorspellend als het lege model en voor allebei de periodes zijn ook de uitkomsten significant. In de periode 2007-2012 was in vergelijking met de periode 2013-2017 meer kans op een verhuizing van de ene Vogelaarwijk naar een andere Vogelaarwijk.

Tabel 22 De kans voor verhuizen naar een Vogelaarwijk 2007-2012

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Vorige Vogelaar	1,441	,016	7866,588	1	,000	4,227
	Constant	-1,955	,026	5724,376	1	,000	,142

a. Variable(s) entered on step 1: Vorige Vogelaar. Periode 2007-2012

Tabel 23 Kans voor het verhuizen naar een Vogelaarwijk 2013-2017

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Vorige Vogelaar	1,346	,018	5785,885	1	,000	3,841
	Constant	-1,723	,029	3583,142	1	,000	,179

a. Variable(s) entered on step 1: Vorige Vogelaar. Periode 2013-2017

Etniciteit en Vogelaarwijken

Daarnaast zijn Multi logistische modellen gemaakt met de twee variabele Etniciteit en Vogelaarwijken. Eerst wordt gekeken welk model de betere voorspellingskracht heeft aan de hand van de Pseudo R2. De uitkomsten van de Pseudo R2 zijn te zien in Tabel 24. De modellen benamingen zijn als volgt.

- Model 1 in de periode 2007-2017 met als enige variabele etniciteit
- Model 2 in de periode 2007-2012 met als enige variabele etniciteit
- Model 3 in de periode 2013-2017 met als enige variabele etniciteit
- Model 4 in de periode 2007-2017 allebei de variabele in het model toegepast
- Model 5 in de periode 2007-2012 allebei de variabele in het model toegepast
- Model 6 in de periode 2013-2017 allebei de variabele in het model toegepast

Als gekeken wordt naar de hoogte van de uitkomsten van de Pseudo R2 is te zien dat model 5 het best passende model is.

Tabel 24 Uitkomsten Pseudo R2 modellen etniciteit en Vogelaarwijken

Pseudo R-Square	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5	Model 6
Cox and Snell	0,051	0,056	0,051	0,131	0,136	0,123
Nagelkerke	0,069	0,074	0,069	0,176	0,183	0,166
McFadden	0,039	0,042	0,039	0,103	0,107	0,097

Gekeken naar de model fit van model 5, welke te zien is in Tabel 25. Heeft het ingevulde model meer voorspellingskracht dan het lege model betekend dat de waarnemingen toegevoegde waarde hebben voor het model.

Tabel 25 Model Fit model 5

Model Fitting Information				
Model Fitting Criteria		Likelihood Ratio Tests		
-2 Log Likelihood				
Model	Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	10293,846			
Final	74,884	10218,962	3	,000

Uit de gegevens uit Tabel 26 te herleiden dat mensen met een autochtonen of een westerse allochtonen achtergrond minder snel zullen kiezen voor een Vogelaarwijk in plaatst van een niet Vogelaarwijk. Daarnaast is te zien dat iemand die voorheen in een Vogelaarwijk gewoon heeft juist weer sneller zal kiezen voor een Vogelaarwijk dan een niet Vogelaarwijk.

Tabel 26 Uitkomsten Multilogistische regressie analyse Vogelaarwijken en etniciteit

Multi logistische regressie analyse keuze voor een Vogelaarwijk categorie

Nieuwe Vogelaar ^a		B	Sig.	Exp(B)
ja	Intercept	-,257	,000	
	[Indeling NL,westers, niet- westers=0]	-,829	,000	,437
	[Indeling NL,westers, niet- westers=1]	-,719	,000	,487
	[Indeling NL,westers, niet- westers=2]	0 ^b	.	.
	[Vorige Vogelaar=1,00]	1,294	,000	3,647
	[Vorige Vogelaar=2,00]	0 ^b	.	.

a. The reference category is: nee.

b. This parameter is set to zero because it is redundant.

4.2 Keuze Etnische wijk

Omdat de Vogelaarwijk niet allemaal dezelfde soort wijken zijn, zoals eerder besproken in de voorafgaande analyse, is ook een Multi logistische regressie analyse gemaakt bestaand uit de eerder aangewezen categorieën per wijk. Dit waren de volgende categorieën:

- Wijken met een laag percentage niet-westerse allochtonen = 1
- Wijken met een gemiddeld percentage niet-westerse allochtonen = 2
- Wijken met een hoog percentage niet-westerse allochtonen = 3

De etniciteit wordt ook weer gegeven zoals eerder aangegeven bij de Multi logistische regressie analyse over de keuze voor een Vogelaarwijk.

Voor de volgende analyse is ook weer gekozen voor een Multi logistische regressie analyse om te kijken of herkomst wijk en de etniciteit effect heeft op de keuze voor de volgende wijk. Bij deze analyse zijn de wijken nu niet ingedeeld op wel of geen Vogelaarwijken maar zijn de wijken meer ingedeeld op feitelijke data.

Eerst wordt weer gekeken welk model de beste keuze is als het gaat om de kans te voorspellen voor een wijk met categorie naar etniciteit. De modellen zien als volgt eruit:

- Model 1 over de periode van 2007-2017 met alleen als variabele de vorige wijk meegenomen
- Model 2 over de periode van 2007-2017 met alleen als variabele de etniciteit meegenomen
- Model 3 over de periode van 2007-2017 met allebei de variabele meegenomen

Het meest passende model is model 3 over de periode van 2007-2012 met allebei de variabele meegenomen. De uitkomsten van de Pseudo R2 zijn te zien in Tabel 27.

Tabel 27 Uitkomsten Pseudo R2 Etniciteit en categorie etnische wijk

Pseudo R-Square	Model 1	Model 2	Model 3
Cox and Snell	0,154	0,060	0,181
Nagelkerke	0,178	0,069	0,209
McFadden	0,083	0,031	0,099

Model 3 heeft naast dat het de betere Pseudo ook een goed ingevuld model. De uitkomsten voor een ingevuld model zijn lager dan voor een leeg model dit betekend dat de ingevulde waarde toevoeging hebben. Ook is het model significant.

Tabel 28 Model fit Model 3 etniciteit en categorie etnische wijken

Model Fitting Information				
Model	Model Fitting	Likelihood Ratio Tests		
	Criteria			
	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	26069,331			
Final	244,982	25824,349	8	,000

Etniciteit en herkomst wijk

Door een analyse te maken die de twee variabele etniciteit en herkomst wijk tegelijk meeneemt kan gezien worden hoeveel verhogende of verlagen de kans de variabele hebben op uiteindelijke keuze.. In Tabel 29 zijn de uitkomsten van de Multi logistische regressie te zien die gemaakt in voor de twee variabelen te samen.

De referentie categorie die gebruikt is, is categorie 3 met een hoog percentage niet-westerse allochtonen. Alle variabele zijn significant dus hebben een toegevoegde waarde op de uiteindelijke kans uitkomst voor een keuze. Zoals te zien is in de uitkomsten zullen met een etniciteit van autochtoon of westerse allochtoon eerder kiezen voor een wijk met een laag percentage of een gemiddelde percentage niet-westerse allochtonen ten opzichte van een wijk met een hoog percentage niet-westerse allochtonen. Ook is goed te zien dat iemand die uit een wijk komt met een laag percentage niet-westerse allochtonen 13,5 keer zo snel zal kiezen voor een wijk een zelfde wijk als voor een wijk met een hoog percentage niet-westerse allochtonen. Daarnaast kiezen mensen die uit een gemiddelde percentage niet-westerse allochtonen wijk komen sneller voor een categorie 1 of categorie 2 wijk dan voor een wijk uit categorie 3.

Tabel 29 Uitkomsten Multi logistische regressie analyse keuze voor een etnische wijk categorie

Multi logistische regressie analyse keuze voor een etnische wijk categorie.

nieuwe wijk etnische categorie ^a		B	Sig.	Exp(B)
lage etniciteit	Intercept	-	,000	
		2,970		
	[Indeling NL,westers, niet-westers=0]	1,421	,000	4,142
	[Indeling NL,westers, niet-westers=1]	1,169	,000	3,219
	[Indeling NL,westers, niet-westers=2]	0 ^b	.	.
	[vorige wijk etnische categorie=1,00]	2,604	,000	13,514
	[vorige wijk etnische categorie=2,00]	,959	,000	2,610
	[vorige wijk etnische categorie=3,00]	0 ^b	.	.
gemiddelde etniciteit	Intercept	-,888	,000	
	[Indeling NL,westers, niet-westers=0]	,695	,000	2,005
	[Indeling NL,westers, niet-westers=1]	,609	,000	1,839
	[Indeling NL,westers, niet-westers=2]	0 ^b	.	.
	[vorige wijk etnische categorie=1,00]	,938	,000	2,554
	[vorige wijk etnische categorie=2,00]	1,116	,000	3,053
	[vorige wijk etnische categorie=3,00]	0 ^b	.	.

a. The reference category is: hoge etniciteit.

b. This parameter is set to zero because it is redundant.

4.3 Keuze sociale zekerheidswijk

In de analyse zijn de wijken ook verdeeld in categorieën over sociale zekerheid. Nu wordt ook weer net als de voorgaande paragrafen een Multi logistische analyse gemaakt maar dit keer met de categorieën die toegewezen zijn met het onderwerp sociale zekerheid. Omdat geen goede Multi logistische regressie gemaakt kan worden als een categorie maar aan een wijk toegekend is, is een kleine aanpassing geweest op de toegewezen categorieën. De volgende categorieën zijn daarvoor gebruikt.

- Wijken met een hoog percentage huishoudens rond het sociaal minimum, hoog percentage lage inkomens en een hoog percentage werkloosheid = 1
- Wijken met een gemiddeld percentage huishoudens rond het sociaal minimum, gemiddeld percentage lage inkomens en gemiddeld percentage werkloosheid = 2
- Wijken met een laag percentage huishoudens rond het sociaal minimum, laag percentage lage inkomens en laag percentage werkloosheid = 3
- Wijken met een hoog percentage huishoudens rond het sociaal minimum, hoog percentage lage inkomens en gemiddeld percentage werkloosheid = 4

De categorieën overige categorieën die samengevoegd zijn met een van de bovenstaande zijn:

- Wijken met een laag percentage huishoudens rond het sociaal minimum, gemiddeld percentage lage inkomens en laag percentage werkloosheid = A
- Wijken met een gemiddeld percentage huishoudens rond het sociaal minimum, gemiddeld percentage lage inkomens en hoog percentage werkloosheid = B
- Wijken met een laag percentage huishoudens rond het sociaal minimum, laag percentage inkomens en gemiddeld percentage werkloosheid. = C

Categorie van A en C en van de overige is bij categorie 3 samengevoegd. Dit is gedaan om deze het meeste overeenkomt met dezelfde sociale zekerheidscriteria. Voor Categorie B is deze samengevoegd met categorie 2 omdat deze twee het dichtste bij elkaar liggen.

Er wordt gekozen voor een model die alle bij de variabele meeneemt. Deze keuze is gemaakt op basis van de Pseudo R2 die aangegeven worden in SPSS. In Tabel 30 zijn de Pseudo R2 te zien.

- Model 1 is de over de periode van 2007-2017 met alleen als variabele de vorige wijk
- Model 2 is over de periode 2007-2017 met alleen als variabele de etniciteit
- Model 3 is over de periode 2007-2017 met allebei de variabele meegenomen

Tabel 30 Uitkomsten Pseudo R2 etniciteit en sociale zekerheidswijken categorie

Pseudo R-Square	Model 1	Model 2	Model 3
Cox and Snell	0,148	0,056	0,174
Nagelkerke	0,161	0,061	0,188
McFadden	0,063	0,023	0,074

Zoals te zien is in Tabel 29 geeft model 3 de meest voorspellende waarde aan voor dit model wordt dan ook gekozen om te bekijken.

Tabel 31 Model fit etniciteit en sociale zekerheidswijken categorie

Model Fitting Information				
Model	Model Fitting	Likelihood Ratio Tests		
	Criteria			
	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	25237,879			
Final	561,939	24675,940	15	,000

De uitkomst voor een ingevuld model is lager dan de uitkomst voor een leeg model dit betekend dat een ingevuld model een beter voorspellende waarde heeft. Daarnaast is het model ook significant.

Als gekeken wordt naar de uitkomsten in Tabel 32 is te zien dat voor elke variabele afzonderlijk een significantie is gehaald. Daarnaast voornamelijk opvallend dat de kans dat iemand uit een wijk uit categorie 3 met een laag percentage sociaal minimum, een laag percentage inkomen en een laag percentage werkeloosheid kies voor een andere wijk met categorie 3 4,479 keer zo hoog als dat deze persoon kiest voor een wijk van categorie 1 met een hoog percentage sociaal minimum, een hoog percentage lage inkomens en een hoog percentage werkeloosheid. Daarnaast kiest een autochtoon en een westerse allochtoon sneller voor een wijk van categorie 2 of 3 ten opzichte van een categorie wijk 1. Als de vorige wijk een categorie 1 wijk is waar alle percentage hoog liggen wordt minder snel gekozen voor een ander soort wijk ten opzichte van de keus voor een andere categorie wijk 1. Daarnaast is ook goed te zien dat als je vorige wijk een categorie wijk 2 of 3 is er sneller gekozen zal worden voor een andere categorie wijk 2 of 3 ten opzichte van de keuze voor een wijk met categorie 1. Daarnaast wordt vanuit een categorie 1, 2 of 3 bijna niet gekozen voor een categorie wijk 4 ten opzicht met de keus voor een wijk uit categorie 1.

Tabel 32 Uitkomst Multi logistische regressie analyse keuze voor een sociale zekerheidswijk categorie

Multi logistische regressie analyse keuze voor een sociale zekerheid wijk categorie.

nieuwe wijk sociaal categorie ^a		B	Sig.	Exp(B)
2	Intercept	,985	,000	
	[Indeling NL,westers, niet-westers=0]	,260	,000	1,297
	[Indeling NL,westers, niet-westers=1]	,337	,000	1,400
	[Indeling NL,westers, niet-westers=2]	0 ^b	.	.
	[vorige wijk sociaal categorie=1,00]	-,898	,000	,407
	[vorige wijk sociaal categorie=2,00]	,296	,000	1,345
	[vorige wijk sociaal categorie=3,00]	,249	,000	1,283
	[vorige wijk sociaal categorie=4,00]	0 ^b	.	.
3	Intercept	-,271	,000	
	[Indeling NL,westers, niet-westers=0]	,672	,000	1,958
	[Indeling NL,westers, niet-westers=1]	,538	,000	1,713
	[Indeling NL,westers, niet-westers=2]	0 ^b	.	.
	[vorige wijk sociaal categorie=1,00]	-,837	,000	,433
	[vorige wijk sociaal categorie=2,00]	,383	,000	1,467
	[vorige wijk sociaal categorie=3,00]	1,499	,000	4,479
	[vorige wijk sociaal categorie=4,00]	0 ^b	.	.
4	Intercept	1,593	,000	
	[Indeling NL,westers, niet-westers=0]	-,612	,000	,542
	[Indeling NL,westers, niet-westers=1]	-,473	,000	,623
	[Indeling NL,westers, niet-westers=2]	0 ^b	.	.
	[vorige wijk sociaal categorie=1,00]	-1,850	,000	,157
	[vorige wijk sociaal categorie=2,00]	-1,064	,000	,345
	[vorige wijk sociaal categorie=3,00]	-1,145	,000	,318
	[vorige wijk sociaal categorie=4,00]	0 ^b	.	.

a. The reference category is:1

b. This parameter is set to zero because it is redundant.

Hoofdstuk 5: Conclusie

Alle analyses en inventarisaties bekeken kan de volgende conclusie getrokken worden over de Vogelaarwijken.

Ondanks dat de wijken in de afgelopen jaren veel opgeknapt zijn, zijn de wijken nog steeds minder scorend op de leefbaarometer. Ze zijn daarbij ook niet veel vooruit gegaan in de afgelopen jaren. Alleen de wijken Klarendal en Presikhaaf west hebben vooruit gang geboekt. Desalniettemin blijven deze wijk nog steeds ver score onder het gemiddelde. De herstructurering van de wijken heeft daarnaast niet veel gezorgd voor een verandering in de bevolkingssamenstelling. De meeste Vogelaarwijken blijven wijk met een hoog percentage huishoudens die rond het sociaal minimum leven, een hoog percentage huishoudens met een laag inkomen en een gemiddeld tot een hoog percentage werkeloosheid. In de meeste wijken is het segregatie niveau voor de inkomenssegregatie dan ook niet tot nauwelijks gezakt, op een aantal wijken na. Arnhemse broek en Presikhaaf west laten minder segregatie zien voor alle 3 de onderwerpen en Malburgen oost zuid en noord laten een segregatie daling in de werkeloosheid zien. Als naar de totale segregatie van Arnhem gekeken wordt is hier dan ook bijna geen verschil in te zien. De inkomens ongelijkheid blijft daarnaast gepaard gaan met een hoog percentage niet-westerse allochtonen in de Vogelaarwijken. Alle Vogelaarwijken vallen onder de categorie een hoog percentage etniciteit en komen hier ondanks de herstructurering niet boven uit. De wijken met de grootste etnische segregatie zijn de wijken Klarendal en Arnhemse broek. Deze wijken kampen ondanks de veranderingen nog steeds met een bijna een even grote etnische segregatie als in 2007. Daarnaast zijn een aantal Vogelaarwijken zelfs gestegen in de etnische segregatie hier gaat het om de wijken Presikhaaf West en Malburgen Oost-noord. De etnische segregatie over de gehele stad Arnhem is daarnaast ook bijna onveranderlijk.

Voor Arnhem kan dus gesteld worden dat de segregatie na de herstructurering van de Vogelaarwijk niet minder is geworden. Hoe het komt dat de segregatie hoog blijft in verschillende wijken en in de gehele stad is moeilijk te bepalen. Wel is gekeken hoe de verhuisbeweging in elkaar zitten om te kijken of een patroon gevonden kan worden in de bewegingen. Uit deze getallen blijkt dat de segregatie in de stad waarschijnlijk niet snel lager gaat worden. De meeste verhuizing binnen de stad is vaak al in de wijk. Als de verhuizing al dan niet in de wijk zijn is de kans vaak groter dat iemand van de ene Vogelaarwijk naar de andere Vogelaarwijk verhuist. Aangezien deze wijken veel op elkaar lijken in inkomensverhoudingen en etnische verhouding is de kans klein de segregatie minder wordt. Daar naast daalt de kans dat als je niet van een niet-westerse achtergrond je van een Vogelaarwijk naar een andere Vogelaarwijk verhuist. Dit zorgt ervoor dat de etnische segregatie zal stijgen, doordat er minder personen met een etnische achtergrond in de wijk zullen zijn. Daarnaast verhuizen mensen uit een niet Vogelaarwijk met een autochtonen en westerse allochtonen achtergrond sneller naar een andere niet Vogelaarwijk met een lager percentage niet-westerse allochtonen en een hogere sociale zekerheid als de Vogelaarwijken dit zorgt ervoor dat niet snel mengen zal ontstaan van de verschillende bevolkingsgroepen.

Aanbeveling

Om de hypothese volledig te kunnen beamen is het interessant om meer onderzoek te doen naar de oplossing van segregatie doormiddel van herstructurering. Hierbij kan enerzijds gedacht worden wat de onderliggende gedachten en keuzes van autochtonen zijn om niet naar een wijk te trekken met een hoger percentage sociale onzekerheden en een hoger percentage niet-westerse allochtonen. Aan de andere kant is het interessant om te kijken waarom de niet-westerse allochtonen niet snel weg trekken uit de wijken met minder sociale zekerheden en een hoger percentage niet-westerse allochtonen.

Voor de autochtonen kan een beweeg reden zijn om niet voor de specifieke wijken te kiezen;

- Het slechte imago van de buurt. Ook al is de buurt opgeknapt de naam van de buurt blijft hangen en ze willen hier dan ook niet graag wonen.
- Het keuze aanbod in andere buurten vinden ze interessanter.

Voor niet-westerse allochtonen die niet snel voor een ander soort wijk kiezen kunnen beweegredenen om naar eenzelfde wijk te verhuizen zijn:

- Ze willen graag in een gemeenschap blijven wonen waar veel niet-westerse allochtonen zijn.
- De voorziening die meer draagvlak hebben in wijken met meer niet-westerse allochtonen zijn dichtbij in de wijk en deze willen ze graag tot hun beschikking houden.
- Ze hebben niet de financiële middelen om naar een ander soort wijk te vertrekken.

Om het onderzoek verder uit te breiden zal daarom dus meer informatie moeten zijn over:

- De financiële situatie van de verhuisde.
- De push factoren voor het verhuizen.
- De pull factoren van de gekozen wijk.

Zodra deze gegevens bekend zijn kan een uitgebreider analyse gemaakt worden en kan de grootste drijf kracht achter de verhuisbeweging ontdekt worden.

Literatuurlijst

- Angenent, E, & Norder, M. (2017) *We moeten waken voor het herrijzen van de probleemwijk*. Geraadpleegd op 23 maart 2018, van <https://www.trouw.nl/home/we-moeten-waken-voor-het-herrijzen-van-de-probleemwijk~a37774e5/>
- Arnhem buurtmonitor (z.d.). *Arnhem in cijfers*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://arnhem.buurtmonitor.nl/dashboard/Wijkindicatoren/>
- Bolt, G. (2004). Over spreidingsbeleid en drijfzand. *Migrantenstudies*, 20(2), 60-73.
- Bolt, B., Kempen, R, van, & Weesep, J, van,. (2009). *After Urban Restructuring: Relocations and segregation in dutch cities*. Utrecht: Urban Geography at the Urban and Regional Research Centre Utrecht.
- CBS. (2016), *Bevolking naar migratieachtergrond*. [website]. Opgevraagd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/47/bevolking-naar-migratieachtergrond>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2008). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2004_2007_22032018_161959*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2009). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2009_2012_22032018_161747*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2010). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2009_2012_22032018_161758*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2011). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2009_2012_22032018_161809*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2012). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2009_2012_22032018_161821*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2013). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2013_22032018_161616*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2014). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2014_22032018_134226*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2015). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2015_22032018_134014*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2016). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2016_22032018_131710*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>
- Centraal bureau voor de Statistiek, (2017). *Kerncijfers_wijken_en_buurten_2017_22032018_132013*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.CBS.nl>

- Cobouw (2007). *Regio Arnhem-Nijmegen steekt 1,4 miljard in opknappen van wijken*. Geraadpleegd op 23 februari 2018, van <https://www.cobouw.nl/bouwbreed/nieuws/2007/08/regio-arnhem-nijmegen-steekt1-4-miljard-in-opknappen-van-wijken-101133737>
- Crone, K. (2016) *In het Arnhemse Broek herinneren straatnamen aan roemrucht verleden*. Geraadpleegd op 23 maart 2018, van <http://www.arnhem-direct.nl/berichten/in-het-arnhemse-broek-herinneren-straatnamen-aan-roemrucht-verleden/>
- Essen., L., van, (2007). *De 40 wijken van Vogelaar*. Geraadpleegd op 14 maart 2018, van <https://www.trouw.nl/home/de-40-wijken-van-vogelaar~ae573bbe/>
- Gemeente Arnhem. (2015) *Wijkprofielen*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van https://www.arnhem.nl/...wijken/...wijken/wijkprofielen/Wijkprofielenboek_2015.org
- Graaf, B., Vos. W., & Storken. L. (2011) *Maatschappelijke visitatie Volkshuisvesting Arnhem*. Rotterdam: Ecorys
- Harmannyr, A. (2011). *Arnhem knapt op*. Balans opmaken, nummer 6, 27-30. Opgevraagd van <https://www.sociaalwerknederland.nl/?file=5586&m=1336056542&action=file.download>
- Hou van Arnhem. (z.d.). *Arnhemse 'Vogelaarwijken' doen het goed*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <http://houvanarnhem.nl/17088/arnhemse-vogelaarwijken-relatief-goed/>
- Jans, J., Peeters, M., Zeevenhooven, C., Breeuwsma, I., Koelewijn, P., Companen & Roodbergen, B. (2009). *Broeklanden Onderzoek & verantwoording van het Arnhemse Broek*. Opgevraagd van http://www.arnhemse-broek.nl/SiteFiles/1/File/broeklanden_onderzoek.pdf
- Jansen, C. (2015). *Probleemwijk Arnhem*. Geraadpleegd op 23 maart 2018, van <https://mens-en-samenleving.infonu.nl/sociaal-cultureel/42619-probleemwijk-arnhem.html>
- Kempen, R, van., & Şule Özüekren, A,. (1997) Ethnic Segregation in Cities: New Forms and Explanations in a Dynamic World. *Urban Studies*, 1998, Vol. 35, No 10, 1631-1656.
- Kempen, R, van., Hooimeijer, P., Gideon, B., Burger, J., Musterd, J., Ostendorf, W. & Snel, E. (2000) Segregatie, concentratie en beleid. In van Gorcum (red.), *Segregatie en concentratie in Nederlandse steden: mogelijke effecten en mogelijk beleid*. (35-47). Assen: van Gorcum
- Kleinhaus, R.J. (2005). *Sociale implicaties van herstructurering en herhuisvesting*. (Proefschrift Technische Universiteit Delft). Delft: DUP Science.
- Maanen, S. (2012) *Zorgcoördinatie Rijnstad Wijkgerichte coördinatie zorg en overlast*. Opgevraagd van <https://rijnstad.nl/overlastcoördinatie>
- Malburgen.nl (z.da) *Malburgen – De Wijk*. Geraadpleegd op 23 maart 2018, van <https://malburger.nl/malburgen-de-wijk/>
- Malburgen.nl (z.d.) *Wijkgeschiedenis*. Geraadpleegd op 23 maart 2018, van <https://malburger.nl/wijkgeschiedenis/>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2011) *Leefbaarheid in balans, Ontwikkeling van de leefbaarheid in de periode 2008-2010 op basis van de leefbarometer*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Ministerie van VROM/WWI (2007) Actieplan Krachtwijken; Van Aandachtswijk naar Krachtwijk, Den Haag: Ministerie van VROM

- Nieuwenhuizen, E. (2005). *Ruimtelijke segregatie in Nederland- Factsheet*. Opgevraagd van <http://www.art1.nl/nprd/factsheets/Ruimtelijke%20Segregatie%20in%20Nederland%202005.pdf>
- Omroep Gelderland (2017) *Wordt Klarendal een hotspot voor hipster of blijft het een volkswijk*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.omroep gelderland.nl/nieuws/2150308/Wordt-Klarendal-een-hotspot-voor-de-hipster-of-blijft-het-een-volkswijk>
- Planbureau voor de Leefomgeving. (2010). *Nieuwbouw, verhuizing en segregatie. Effecten van nieuwbouw op de bevolkingssamenstelling van stadswijken*. Rotterdam: De Maasstad.
- Ponds, R., Ham, H. van., & Marlet, G., (2015a). *Verschillen, ongelijkheid en segregatie*. Utrecht: Atlas voor Gemeenten.
- Ponds, R., Marlet, G., Woerkens, C, van., & Ham, H. van., (2015b) *Maten van segregatie: achtergronden en verschillen*. Utrecht: Atlas voor Gemeenten.
- Priemus, H., & Heijden, A, van der., (1996) *Ruimtelijke segregatie en volkshuisvesting, invloed van de volkshuisvesting op het voorkomen en voorkomen van inkomenswijken*. Delft: Technische universiteit Delft.
- Sleutjes, B., (2006) Segregatie en herstructurering in Nederland. *Blind 9 – Stad en land, Jaargang 9 volume), pp-pp*. <https://www.ziedaar.nl/article.php?id=254>
- Topia. (z.d.) Herstructurering Presikhaaf West [informatie Presikhaaf West]. Opgevraagd van <https://www.burotopia.nl/projecten/wonen/herstructurering-presikhaaf.html>
- Uyterlinde, M. & Velden, J, van, der. (2017) *Kwetsbare wijken in beeld*. Den Haag: Platform31
- Volkshuisvesting Arnhem. (z.d.-a) *Arnhemse Broek*. Geraadpleegd op 23 maart 2018, van <https://www.volkshuisvesting.nl/over-ons/onze-wijken/arnhemse-broek/index.xml>
- Volkshuisvesting Arnhem. (z.d.-b) *Klarendal*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.volkshuisvesting.nl/apps/com.vhvarnhem.website/over-ons/onze-wijken/klarendal/index.xml>
- Waar staat je gemeente (z.d.) *Waarstaatjegemeente.nl*. Geraadpleegd op 22 maart 2018, van <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Werk-en-inkomen/>

Bijlage A: Woningvoorraad Wijken in Arnhem

	voorraad begin periode										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	2628	2646	2660	2692	2763	2941	2990	3054	3127	3245	3480
Spijkerkwartier	2782	2792	2777	2860	2926	3121	3205	3212	3237	3291	3288
Arnhemse Broek	2628	2627	2638	2644	2641	2646	2653	2654	2695	2749	2852
Presikhaaf-West	3739	3735	3784	3632	3675	3756	3879	3727	3884	3837	3843
Presikhaaf-Oost	3339	3402	3398	3398	3398	3456	3491	3493	3493	3761	3780
St.Marten/Sonsbeek	2720	2720	2729	2751	2758	2803	2781	2792	2792	2793	2801
Klarendal	3699	3712	3723	3733	3747	3818	3944	3953	3951	3990	4007
Velperweg e.o.	3506	3522	3515	3523	3588	3846	3855	3919	3975	3975	4068
Alteveer/Cranevelt	1597	1611	1608	1608	1608	1652	1653	1700	1698	1699	1698
Geitenkamp	2171	2171	2168	2168	2169	2158	2159	2159	2159	2159	2159
Monnikenhuisen	1709	1709	1684	1684	1703	1795	1836	2005	2087	2133	2167
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	3212	3208	3206	3220	3221	3277	3305	3311	3317	3316	3330
Schaarsbergen e.o.	588	589	579	587	640	726	729	735	735	732	730
Heijenoord/Lombok	1901	1869	1902	1907	1927	1976	1970	1972	1976	1978	1973
Klingelbeek e.o.	753	753	752	750	750	836	834	839	871	830	845
Malburgen-West	1679	1703	1803	1952	2043	2046	1902	1922	1927	1928	1929
Malburgen-Oost (Noord)	2197	2465	2647	2516	2527	2584	2568	2574	2666	2701	2742
Malburgen-Oost (Zuid)	3887	3894	3569	3565	3571	3647	3811	3893	4024	4043	4088
Vredenburg/Kronenburg	3935	3935	3937	3939	3939	3967	3975	4075	4075	4087	4090
Elden	778	778	777	818	823	848	853	860	930	942	977
Elderveld	4213	4213	4213	4213	4213	4235	4234	4235	4235	4236	4237
De Laar	5532	5532	5532	5532	5533	5538	5539	5540	5540	5540	5540
Rijkerswoerd	5195	5199	5195	5206	5208	5213	5213	5216	5217	5229	5234
Schuytgraaf	923	1753	2022	2498	2714	3015	3174	3270	3350	3515	3781

woningen - Wijken																						
toevoeging door nieuwbouw												toevoeging overig										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum					-	21	-				42					231	61	74	78	192	295	89
Spijkerkwartier					-	5	-			7	33					250	88	14	67	61	30	48
Arnhemse Broek					-	1	-	43	52	101						13	12	3		3	4	8
Presikhaaf-West					29	220	87	152	49	99	69					151	6	4	5	8	1	
Presikhaaf-Oost					-	34	-									83	1	3		268	100	1
St.Marten/Sonsbeek					-	-	-	1		8						82	18	21	12	2	11	21
Klarendal					-	115	-			32	25					95	18	20	12	46	14	5
Velperweg e.o.					20	-	-	55			3					260	18	67		30	81	12
Alteveer/Cranevelt					23	1	46		8	2						23	-	2		6		1
Geitenkamp					-	-	-									5	3	-				27
Monnikenhuizen					-	38	72	59	36	34	41					133	6	96	24	10		10
Burgemeesterswijk/Hoogkamp					1	14	-									99	22	8	11	5	14	31
Schaarsbergen e.o.					1	1	3		2							99	8	9			1	5
Heijenoord/Lombok					-	-	-		2							58	2	6	4		13	8
Klingelbeek e.o.					-	-	-	33		16	50					93	-	1	4	24	1	1
Malburgen-West					-	25	26	3			7					8	2	1	4	1	1	1
Malburgen-Oost (Noord)					51	-	-	89	31	23						27	12	10	4	5	20	7
Malburgen-Oost (Zuid)					67	9	60	87	19	44	127					11	156	16	54	1	1	5
Vredenburg/Kronenburg					-	-	51									32	9	76		12	3	3
Elden					-	3	5	69	12	32	28					32	3	3	5		3	7
Elderveld					-	-	-									26	-	1		2	1	1
De Laar					-	-	-									8	1	1				
Rijkerswoerd					1	1	3		10	1						6	1	-	1	3	5	3
Schuytgraaf					281	175	97	80	162	266	216					24	5	-				1

woningen - Wijken	onttrekking door sloop											onttrekking overig										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum					2	-	-		55	8	37					51	33	11	4	14	53	10
Spijkerkwartier					-	-	-									55	9	9	43	7	40	14
Arnhemse Broek					-	3	-	1								8	3	2		1	2	6
Presikhaaf-West					98	84	258		100	94						1	19	3		4		
Presikhaaf-Oost					1	-	-									24	-	1			81	
St.Marten/Sonsbeek					-	-	-									37	40	10	13	1	11	
Klarendal					-	1	1									29	6	12	15	7	29	1
Velperweg e.o.					-	-	-		16							17	9	3			2	2
Alteveer/Cranevelt					-	-	-	1	9	3	6					2	-	1	1	4		1
Geitenkamp					-	-	-									16	2	-				1
Monnikenhuisen					-	1	-		1							41	2	1				
Burgemeesterswijk/Hoogkamp					-	-	-									44	8	3	4	6		5
Schaarsbergen e.o.					-	-	2		4	1	4					14	6	3	1	1	2	19
Heijenoord/Lombok					-	-	-									9	8	4			18	3
Klingelbeek e.o.					-	-	-		70	2	1					7	2	4	3			1
Malburgen-West					-	171	-									5	-	8	3			
Malburgen-Oost (Noord)					-	-	-									21	28	4	1	2	2	2
Malburgen-Oost (Zuid)					-	-	-									2	1	4	10	1		22
Vredenburg/Kronenburg					-	-	-									4	1	27				1
Elden					-	-	-	1								7	1	-	2			1
Elderveld					-	-	-									4	1	-		1		1
De Laar					-	-	-									3	-	-				
Rijkerswoerd					-	-	-				1					2	2	-			1	
Schuytgraaf					1	-	-									3	21	2				1

Bijlage B: Inwoners aantallen van Arnhem

inwoners - Wijken											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	4487	4576	4642	4629	4741	4802	4912	4980	5040	5112	5360
Spijkerkwartier	5832	5911	5916	6057	6126	6257	6193	6292	6385	6527	6543
Arnhemse Broek	5839	5791	5831	5803	5821	5923	5923	5904	5884	5955	6009
Presikhaaf-West	8618	8616	8574	8290	8176	8012	7814	7853	8117	7988	7952
Presikhaaf-Oost	6256	6329	6451	6454	6452	6493	6524	6592	6592	6651	6853
St.Marten/Sonsbeek	5507	5513	5540	5524	5625	5576	5657	5656	5736	5774	5803
Klarendal	7478	7418	7335	7235	7261	7286	7345	7394	7456	7429	7494
Velperweg e.o.	7893	7894	8108	8168	8308	8396	8454	8514	8623	8784	8785
Alteveer/Cranevelt	3098	3178	3125	3146	3133	3188	3243	3295	3341	3364	3400
Geitenkamp	4316	4194	4137	4052	3892	4069	4057	4002	4026	4005	3936
Monnikenhuizen	3515	3505	3437	3437	3437	3462	3471	3685	3836	3977	4162
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	7332	7320	7413	7527	7475	7547	7505	7584	7573	7628	7695
Schaarsbergen e.o.	1800	1822	1798	1791	1899	1940	1954	1960	1977	2099	2106
Heijenoord/Lombok	3994	3956	4037	4080	4087	4067	4095	4088	4083	4048	4066
Klingelbeek e.o.	1324	1332	1272	1252	1236	1245	1249	1259	1292	1325	1366
Malburgen-West	3647	3713	4056	4379	4506	4296	4205	4270	4294	4326	4282
Malburgen-Oost (Noord)	4773	5083	5337	5507	5571	5657	5722	5878	6056	6263	6269
Malburgen-Oost (Zuid)	8738	8412	8000	7801	7888	8029	8046	8211	8426	8467	8705
Vredenburg/Kronenburg	7705	7725	7664	7585	7599	7435	7402	7400	7466	7561	7567
Elden	2077	2042	2048	2150	2129	2113	2118	2115	2236	2301	2641
Elderveld	9637	9504	9460	9410	9387	9288	9277	9227	9150	9128	9057
De Laar	13089	12850	12765	12721	12648	12644	12665	12591	12482	12392	12392
Rijkerswoerd	13280	13179	13248	13278	13185	13210	13147	13032	12947	12897	12838
Schuytgraaf	2342	3733	5377	6762	7491	8342	8843	9046	9270	9816	10413

Bijlage C: Woningtypologieën

	Woningtype 2007		Woningtype 2012		Woningtype 2017	
	Eengezins	Meergezins	Eengezins	Meergezins	Eengezins	Meergezins
Vogelaarwijken						
Arnhemse Broek	1210	1400	1200	1420	1240	1590
Presikhaaf-West	1220	2500	1160	2420	1310	2340
Presikhaaf-Oost	1530	1800	1560	1810	1590	1970
Klarendal	1430	2210	1440	2300	1480	2460
Malburgen West	800	870	1030	1000	1070	850
Malburgen Oost-Noord	1500	690	1750	710	1870	800
Malburgen Oost-Zuid	1630	2240	1700	1830	1900	1870
Niet Vogelaarwijken						
Centrum	50	2490	60	2730	70	3150
Spijkerkwartier	270	2410	310	2700	330	2480
St. Marten/Sonsbeek	560	2120	570	2190	620	2140
Velperweg e.o	1990	1480	2040	1560	2070	1670
Alteveer/Cranevelt	1050	540	1060	560	1060	620
Geitenkamp	1480	680	1460	690	1470	690
Monnikenhuizen	1040	650	1010	650	1140	840
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	1710	1420	1770	1440	1790	1470
Schaarsbergen e.o	530	0	540	20	550	20
Heijenoord/Lombok	850	1050	850	1050	850	1050
Klingelbeek e.o	210	220	210	230	250	260
Vredenburg/Kronenburg	1860	2070	1880	2070	1840	2120
Elden	750	10	750	60	860	70
Elderveld	2950	1250	2960	1250	2960	1260
De Laar	4280	1230	4280	1250	4290	1250
Rijkerswoerd	4290	890	4300	900	4310	900
Schuytgraaf	800	100	2450	390	3130	550

Bijlage D: Percentage sociale zekerheid

	Sociaal minimum 2009	Laag inkomen 2009	Werkeloosheid 2009	Sociaal minimum 2012	Laag inkomen 2012	Werkeloosheid 2012	Sociaal minimum 2015	Laag inkomen 2015	Werkeloosheid 2015
	huishoudens die alleen leven op een uitkering	huishoudens onder het jaar inkomen van 9249	aantal personen die een uitkering ontvangen volgens de werkloosheidswet	huishoudens die alleen leven op een uitkering	Personen onder het jaar inkomen van 9249	aantal personen die een uitkering ontvangen volgens de werkloosheidswet	huishoudens die alleen leven op een uitkering	Personen onder het jaar inkomen van 9249	aantal personen die een uitkering ontvangen volgens de werkloosheidswet
Vogelaarwijken									
Arnhemse Broek	23	22	2,2	21	20	2,7	20	21	3,6
Presikhaaf-West	18	19	1,7	22	20	2,7	20	24	2,7
Presikhaaf-Oost	8	8	1,4	11	9	2,2	9	10	2,7
Klarendal	19	20	1,9	22	20	2,9	18	21	3,2
Malburgen West	21	22	2	18	19	2,3	17	21	3,5
Malburgen Oost-Noord	14	14	1,9	16	15	2,5	14	16	3,8
Malburgen Oost-Zuid	24	21	1,7	26	22	2,5	23	25	2,7
Niet Vogelaarwijken									
Centrum	14	15	1,9	16	17	3,1	14	17	3,2
Spijkerkwartier	17	17	2,7	17	18	3,8	15	20	3,8
St. Marten/Sonsbeek	12	13	1,4	12	9	2,9	9	13	3
Velperweg e.o	5	5	1,2	8	7	1,5	5	6	2,1
Alteveer/Cranevelt	3	2	1 -	-	-	2,2	4	4	3,6
Geitenkamp	15	17	2,4	20	19	2,7	19	24	4,7
Monnikenhuizen	11	11	1,5	10	9	2	9	12	3,4
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	7	7	1,5	7	7	1,7	5	6	2,1
Schaarsbergen e.o	7	7	1,1 -	-	-	1	6	7	2
Heijenoord/Lombok	9	10	1,7	9	8	2,5	6	9	3,4
Klingelbeek e.o	8	5	0,8 -	-	-	0,8	4	3	1,5

Vredenburg/Kronenburg
Elden
Elderveld
De Laar
Rijkerswoerd
Schuytgraaf

13	12	1,7
3	3	0,5
10	7	1,4
7	7	1,6
6	5	1,5
3	5	0,4

15	12	2,4
-		0,9
11	9	2,2
10	10	2,6
9	7	2,3
6	6	0,8

13	14	2,9
4	6	2,7
9	10	3,3
8	11	3,7
7	8	3,2
5	7	2,5

Bijlage E: Segregatie- en verhuisindex sociale zekerheid

Klarendal	2009	2012	2015
Segregatie index Sociaal minimum	0,152651126	0,144764622	0,15673051
Verhuis-index Sociaal minimum	0,05	0,051098266	0,04975
Segregatie index Laag inkomen	0,161247404	0,161136514	0,173051518
Verhuis-index Laag inkomen	0,055	0,054261552	0,06275
Segregatie-index Werkeloos	0,076030298	0,026384083	0,069572971
Verhuis-index Werkeloos	0,003073574	0,001998449	0,004223638
Presikhaaf West			
Segregatie index Sociaal minimum	0,206226111	0,074657453	0,071323442
Verhuis-index Sociaal minimum	0,063067529	0,035877892	0,037408654
Segregatie index Laag inkomen	0,180314257	0,421164615	0,072770674
Verhuis-index Laag inkomen	0,055402299	0,09836449	0,044849359
Segregatie-index Werkeloos	0,090154211	0,130178551	0,030427774
Verhuis-index Werkeloos	0,00335496	0,007764028	0,001672181
Arnhemse Broek			
	2009	2012	2015
Segregatie index Sociaal minimum	0,249896012	0,048074636	0,051480241
Verhuis-index Sociaal minimum	0,262065868	0,032851712	0,107209321
Segregatie index Laag inkomen	0,256220531	0,374105174	0,056921413
Verhuis-index Laag inkomen	0,26507984	0,054355576	0,129108215
Segregatie-index Werkeloos	0,115384615	0,316992236	0,555185861

Verhuis-index Werkeloos	0,00839115	0,165282527	0,076974734
Malburgen Oost zuid	2009	2012	2015
Segregatie index Sociaal minimum	0,10321871	0,113405116	0,097742107
Verhuis-index Sociaal minimum	0,07718018	0,05344504	0,068333333
Segregatie index Laag inkomen	0,139626342	0,131060606	0,088529371
Verhuis-index Laag inkomen	0,078333333	0,070124744	0,07471834
Segregatie-index Werkeloos	0,236346186	0,109993274	0,043476132
Verhuis-index Werkeloos	0,009991408	0,006535219	0,00341326
Presikhaaf Oost	2009	2012	2015
Segregatie index Sociaal minimum	0,085653461	0,032238113	0,074679283
Verhuis-index Sociaal minimum	0,020448179	0,017159498	0,039610884
Segregatie index Laag inkomen	0,1345591	0,096149294	0,075229403
Verhuis-index Laag inkomen	0,032352941	0,032700655	0,04739966
Segregatie-index Werkeloos	0,092913386	0,110515247	0,031876138
Verhuis-index Werkeloos	0,00700311	0,008105231	0,003733931
Malburgen West	2009	2012	2015
Segregatie index Sociaal minimum	0,019912585	0,020593718	0,035381948
Verhuis-index Sociaal minimum	0,0425	0,043333333	0,089
Segregatie index Laag inkomen	0,04411394	0,012844494	0,036987948
Verhuis-index Laag inkomen	0,11	0,028333333	0,1075
Segregatie-index Werkeloos	0,040241449	0,067818832	0,038888889

Verhuis-index Werkeloos	0,01026694	0,023639385	0,023193277
Malburgen Oost noord	2009	2012	2015
Segregatie index Sociaal minimum	0,04133499	0,036956386	0,028986951
Verhuis-index Sociaal minimum	0,01	0,01	0,015137746
Segregatie index Laag inkomen	0,021107307	0,07843011	0,028652579
Verhuis-index Laag inkomen	0,005	0,027569846	0,01706619
Segregatie-index Werkeloos	0,099236641	0,100181324	0,028220023
Verhuis-index Werkeloos	0,003790916	0,005029586	0,005320354

Bijlage F: Percentage Allochtonen

Marokkanen - Wijken	Percentage Marokkanen										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	0,89	0,8	0,6	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	0,7	0,7	0,6
Spijkerkwartier	0,86	0,9	0,9	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1	0,9	1,0	1,0
Arnhemse Broek	1,63	1,7	1,8	2,0	1,7	1,7	1,9	1,8	1,9	1,9	1,8
Presikhaaf-West	5,80	5,9	6,0	6,2	6,5	6,6	6,5	6,7	6,8	6,7	7,0
Presikhaaf-Oost	2,24	2,2	2,3	2,6	2,6	2,6	3,1	3,0	2,9	3,0	2,8
St.Marten/Sonsbeek	0,64	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,8	0,7	0,7	0,7
Klarendal	1,67	1,8	1,8	1,8	1,7	1,6	1,6	1,4	1,4	1,5	1,5
Velperweg e.o.	0,19	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Alteveer/Cranevelt	0,16	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1
Geitenkamp	0,93	1,0	1,0	1,0	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,7	0,8
Monnikenhuizen	0,43	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3	0,3	0,5	0,7	0,8	0,6
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	0,07	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2	0,3
Schaarsbergen e.o.	0,56	0,5	0,6	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Heijenoord/Lombok	0,63	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6
Klingelbeek e.o.	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Malburgen-West	9,19	9,3	10,2	10,0	10,0	9,5	9,5	9,3	9,1	8,7	8,4
Malburgen-Oost (Noord)	5,87	5,3	5,5	5,0	4,9	4,8	5,0	5,1	5,0	5,4	5,7
Malburgen-Oost (Zuid)	8,07	8,3	7,6	7,8	8,0	8,2	8,3	8,2	8,1	8,3	8,5
Vredenburg/Kronenburg	2,01	2,2	2,5	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0	3,0	2,9	2,9
Elden	0,00	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Elderveld	0,52	0,5	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,2	1,0
De Laar	0,57	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9
Rijkerswoerd	1,05	1,1	1,2	1,2	1,2	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
Schuytgraaf	0,85	1,1	1,1	1,4	1,3	1,4	1,6	1,5	1,6	1,5	1,5

overig niet-westers - Wijken	Percentage Surinamers										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	1,6	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8	1,9
Spijkerkwartier	1,7	1,5	1,4	1,4	1,5	1,8	1,8	1,6	1,7	1,6	1,9
Arnhemse Broek	3,0	2,9	3,0	2,9	2,9	2,8	2,8	3,0	3,2	2,9	2,9
Presikhaaf-West	3,0	3,2	3,4	3,3	3,2	3,1	3,2	3,2	3,3	3,3	3,1
Presikhaaf-Oost	1,1	1,2	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1
St.Marten/Sonsbeek	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3
Klarendal	3,6	3,3	3,2	3,0	2,9	2,8	2,7	2,7	2,7	2,8	2,7
Velperweg e.o.	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,7	0,7
Alteveer/Cranevelt	0,3	0,3	0,3	0,5	0,3	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Geitenkamp	2,1	2,0	1,9	2,0	2,1	2,3	2,3	2,1	2,1	2,0	2,2
Monnikenhuisen	0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,7	0,8	0,8
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3	0,4
Schaarsbergen e.o.	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7	0,7
Heijenoord/Lombok	1,1	1,1	1,0	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
Klingelbeek e.o.	0,4	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Malburgen-West	2,7	2,6	2,3	2,5	2,9	2,7	2,7	2,5	2,2	2,3	2,5
Malburgen-Oost (Noord)	3,6	3,4	3,7	3,5	3,4	3,4	3,2	3,2	3,2	3,0	2,9
Malburgen-Oost (Zuid)	3,5	3,5	3,5	3,5	3,4	3,4	3,6	3,5	3,5	3,7	3,6
Vredenburg/Kronenburg	2,9	2,9	2,8	2,8	2,8	3,0	3,0	2,8	2,9	2,8	2,8
Elden	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,9	0,9	0,7	0,9	0,8
Elderveld	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4
De Laar	2,6	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
Rijkerswoerd	2,6	2,6	2,7	2,7	2,8	2,7	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7
Schuytgraaf	2,3	2,1	2,0	2,1	2,1	2,2	2,4	2,4	2,4	2,4	2,5

Turken - Wijken	Percentage Turken										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	1,00	1,1	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,8
Spijkerkwartier	2,57	2,5	2,4	2,5	2,5	2,5	2,7	2,9	2,7	2,8	2,6
Arnhemse Broek	18,67	18,6	18,3	18,2	18,3	18,7	18,7	18,3	17,8	17,2	16,8
Presikhaaf-West	16,30	16,9	16,9	17,6	17,7	17,3	17,9	18,5	18,5	18,9	20,1
Presikhaaf-Oost	7,51	7,4	7,9	7,6	7,7	7,7	7,7	7,5	7,3	7,3	6,7
St.Marten/Sonsbeek	4,09	4,0	3,7	3,8	3,8	3,6	3,3	3,1	3,1	3,0	2,9
Klarendal	13,84	13,6	12,9	13,3	12,9	12,8	12,2	11,8	10,9	10,6	10,3
Velperweg e.o.	0,95	0,9	1,0	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Alteveer/Cranevelt	0,65	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,3	0,4	0,3	0,4
Geitenkamp	5,79	5,6	5,6	5,3	5,3	5,4	4,9	4,4	4,1	4,0	3,8
Monnikenhuizen	2,13	2,3	2,6	2,8	2,6	2,5	2,4	2,7	2,5	2,3	2,3
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	0,48	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Schaarsbergen e.o.	0,28	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Heijenoord/Lombok	1,63	1,6	1,6	1,6	1,7	1,7	1,5	1,6	1,3	1,4	1,2
Klingelbeek e.o.	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Malburgen-West	9,73	10,6	10,2	10,3	10,2	10,2	10,3	10,1	9,8	10,1	9,8
Malburgen-Oost (Noord)	8,28	7,8	7,9	6,9	6,8	7,0	7,0	6,7	6,9	7,2	7,2
Malburgen-Oost (Zuid)	10,24	10,5	10,4	10,7	11,0	11,0	11,2	11,8	12,0	11,6	11,4
Vredenburg/Kronenburg	3,44	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,4	4,3	4,7	4,6	4,4
Elden	0,24	0,2	0,2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6
Elderveld	1,82	2,0	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4	2,4	2,3	2,4	2,3
De Laar	1,80	1,9	2,1	2,1	2,2	2,3	2,2	2,2	2,2	2,1	2,2
Rijkerswoerd	3,73	3,9	4,2	4,3	4,3	4,4	4,6	4,6	4,6	4,4	4,5
Schuytgraaf	2,56	2,7	2,6	2,7	2,6	2,8	2,9	3,0	3,1	3,4	3,4

(voormalige) Ned. Antillen en Aruba - Wijken	Percentage Nederlandse Antille en Aruba										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	1,0	1,3	1,2	1,1	1,3	1,4	1,3	1,5	1,9	2,1	2,1
Spijkerkwartier	1,8	2,0	1,9	2,2	2,3	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	2,1
Arnhemse Broek	2,0	2,2	1,9	1,8	2,0	2,1	2,0	2,0	2,1	2,4	2,7
Presikhaaf-West	1,8	2,0	2,3	2,2	2,1	2,2	2,1	2,2	2,3	2,5	2,4
Presikhaaf-Oost	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,2	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2
St.Marten/Sonsbeek	0,5	0,6	0,5	0,5	0,4	0,6	0,9	1,0	0,9	0,7	0,8
Klarendal	1,9	1,9	2,0	1,9	2,2	2,1	1,8	1,8	1,8	1,7	1,9
Velperweg e.o.	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7	0,7
Alteveer/Cranevelt	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,8	0,7	0,6	0,7
Geitenkamp	1,6	1,8	2,2	2,2	2,1	2,3	2,6	2,5	2,2	2,0	1,7
Monnikenhuizen	1,1	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	1,1	1,2	1,0	1,0
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5
Schaarsbergen e.o.	0,8	0,5	0,6	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7
Heijenoord/Lombok	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,7
Klingelbeek e.o.	2,3	1,9	0,4	0,4	0,8	0,8	0,8	0,8	1,2	0,8	1,1
Malburgen-West	3,4	3,4	3,6	3,7	3,9	3,4	3,4	3,2	3,3	3,5	3,6
Malburgen-Oost (Noord)	2,7	2,6	2,6	2,8	2,6	2,6	2,6	2,6	2,8	2,9	2,9
Malburgen-Oost (Zuid)	2,9	2,4	2,4	2,4	2,5	2,7	2,5	2,6	2,7	2,9	3,2
Vredenburg/Kronenburg	1,7	1,7	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8
Elden	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,7	0,4	0,4
Elderveld	2,2	2,5	2,5	2,4	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	1,8	1,8
De Laar	1,1	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
Rijkerswoerd	1,3	1,4	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,5	1,5	1,4	1,5
Schuytgraaf	0,9	1,3	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5

westerse achtergrond - Wijken	Percentage niet westerse allochtonen										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Centrum	16,0	15,3	16,0	16,1	16,5	16,6	15,7	15,4	15,6	15,6	15,7
Spijkerkwartier	12,9	13,4	13,9	13,4	13,4	13,2	13,3	13,1	13,5	13,1	13,2
Arnhemse Broek	10,7	11,1	11,5	11,7	11,8	11,5	11,2	11,4	11,4	11,6	11,6
Presikhaaf-West	10,6	10,9	10,9	10,7	10,5	10,6	10,4	10,4	10,2	10,4	10,1
Presikhaaf-Oost	11,1	10,8	11,4	11,9	11,3	11,4	11,4	11,3	11,2	11,5	11,7
St.Marten/Sonsbeek	11,2	11,7	12,1	11,8	11,6	11,7	11,8	11,8	11,8	12,0	12,0
Klarendal	9,7	9,9	10,3	10,6	10,8	10,8	11,2	11,2	11,1	11,2	11,2
Velperweg e.o.	10,1	10,5	10,4	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2	10,0	10,0	10,3
Alteveer/Cranevelt	11,1	11,0	11,0	10,6	10,7	11,1	10,8	10,3	10,6	11,0	10,6
Geitenkamp	9,5	9,7	9,9	10,0	9,8	9,8	9,9	10,4	10,6	10,9	10,5
Monnikenhuizen	11,8	11,8	11,3	11,6	12,2	12,4	12,4	11,3	11,3	10,8	10,6
Burgemeesterswijk/Hoogkamp	11,1	11,3	11,6	11,6	11,8	11,6	11,6	11,5	11,3	11,1	11,0
Schaarsbergen e.o.	10,6	10,2	10,3	10,9	10,0	10,1	10,2	11,0	10,4	9,8	10,2
Heijenoord/Lombok	10,9	10,1	10,5	10,3	10,5	10,7	10,5	11,0	11,4	11,6	11,4
Klingelbeek e.o.	9,8	10,9	11,0	10,8	11,3	11,6	11,6	11,5	11,2	10,6	10,6
Malburgen-West	9,9	10,4	10,8	10,5	10,3	10,2	10,3	10,9	10,9	11,2	11,7
Malburgen-Oost (Noord)	9,8	10,0	10,3	10,4	11,1	11,6	11,8	11,6	11,4	11,4	10,4
Malburgen-Oost (Zuid)	10,2	10,3	10,4	10,3	10,5	10,5	10,4	10,3	10,1	10,2	10,0
Vredenburg/Kronenburg	14,0	13,6	13,6	13,7	13,9	13,9	13,8	13,9	13,7	13,6	13,9
Elden	7,5	7,3	7,3	7,7	8,7	8,8	8,7	8,5	8,3	9,1	8,9
Elderveld	11,7	11,7	12,2	12,1	12,1	11,9	11,7	11,8	12,0	12,0	12,1
De Laar	12,5	12,6	12,5	12,4	12,4	12,4	12,4	12,1	12,3	12,1	12,1
Rijkerswoerd	12,2	12,0	11,9	12,0	11,9	11,8	11,6	11,8	11,7	12,1	12,2
Schuytgraaf	8,5	8,7	9,4	9,1	9,4	9,5	10,0	9,7	9,9	9,9	10,1

Bijlage G: Segregatie- en verhuisindex Westerse allochtonen

Klarendal	2007	2012	2017
<i>Segregatie index Westerse allochtonen</i>	0,026363975	0,052713433	0,027318196
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0,005	0,014832155	0,012254618
Arnhemse Broek	2007	2012	2017
<i>Segregatie index Westerse allochtonen</i>	0,073001698	0,008449895	0,086403663
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0,011381279	0,022733108	0,034956354
Presikhaaf West	2007	2012	2017
<i>Segregatie Westerse allochtonen</i>	0,043453201	0,05513209	0,046717466
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0,010854602	0,014600499	0,012370591
Presikhaaf Oost	2007	2012	2017
<i>Segregatie index Westerse allochtonen</i>	0,026968182	0,005565738	0,063294638
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0,010608	0,015419554	0,04382468
Malburgen Oost zuid	2007	2012	2017
<i>Segregatie index Westerse allochtonen</i>	0,050263645	0,033572447	0,047078568
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0,02	0,01	0,021946173
Malburgen Oost noord	2007	2012	2017
<i>Segregatie index Westerse allochtonen</i>	0	0,046191891	0,094100177
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0	0,01	0,010320612
Malburgen West	2007	2012	2017
<i>Segregatie index Westerse allochtonen</i>	0,004639051	0,014326294	0,012690487
<i>Verhuis-index Westerse allochtonen</i>	0,005	0,02	0,024439103